

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Starttivalmennuksen ja etsivän nuorisotyön yhteistyö

Sauma- valmennuksen kuvaus ja nuorten kokemukset valmennuksesta

Sanna Toropainen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma 210 op

Marraskuu 2010

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Sanna Toropainen	Sivumäärä 53 ja 1 liitesivu
Työn nimi Starttivalmennuksen ja etsivän nuorisotyön yhteistyö. Sauma-valmennuksen kuvaus ja nuorten kokemukset valmennuksesta	
Ohjaava(t) opettaja(t) Kimmo Lind	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Työvalmennussäätiö Tekevä, Kirsi Lamminaho	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tutkimustehtävänä on selvittää nuorten kokemukset Sauma- valmennuksesta. Tutkimukseen on haastateltu viittä nuorta, jotka ovat olleet Sauma-valmennuksessa. Tämän lisäksi tutkimus sisältää sauma- valmennuksen toimintakuvauksen, joka on kirjoitettu työntekijöiden haastatteluiden avulla. Sauma- valmennus on kuusipaikkainen starttivalmennusyksikkö nuorille. Sauma- valmennuksessa korostuu ohjauksellinen tuki, kuutta nuorta kohden on kaksi yksilövalmentajaa ja yksi kohdennettu työvalmentaja.</p> <p>Työn tilaaja on Työvalmennussäätiö Tekevä. Työvalmennussäätiö Tekevä on HUMAKin hallinnoiman OhjausLaturi- hankkeen osatoteuttaja. Tekevän vastuualueena on erilaisen oppimisympäristön tarjoaminen ja kehittäminen perusasteen nivelvaiheen syrjäytymisvaarassa oleville nuorille. Hankkeessa on tarkoitus pilottina kokeilla myös 9.-luokkalaisten oppimisjaksoja Tekevässä. Näin kehitetään sekä palveluiden monipuolisempaa tarjontaa että monialaisen toimijaverkoston osaamista ohjata nuoria oikea-aikaisesti sopivaan palveluun.</p> <p>Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jonka tutkimusmenetelmänä on käytetty teemahaastattelua. Suurin osa nuorten haastatteluista on tehty puhelinhaastatteluina. Työntekijöiden haastattelut on tehty kasvotusten. Sauma- valmennus on aloittanut toimintansa syksyllä 2009, ja nyt oli aika kirjoittaa toimintakuvaus, jonka avulla mallia voidaan myöhemmin levittää muille työpajoille. Tämän opinnäytetyön avulla Sauma- valmennuksesta voidaan tehdä esite sekä valmentajille että valmentautujille. Tutkimuksen käsitteitä ovat työpajatoiminta, nuorten starttipajat, etsivä nuorisotyö, sekä työ- ja yksilövalmennus.</p> <p>Tutkimus osoittaa kaikkien Sauma- valmennuksen käyneiden nuorten hyötynneen valmennuksesta jollain tavalla. Osa nuorista oli jatkosijoittunut opiskelemaan. Sauma- valmennuksen toimintaperiaatteena on jatkuva joustavuus ja muutoksessa oleminen. Sauma- valmennuksen toimintamallin keskiössä ovat vahva ohjauksellinen tuki, yksilöidyt työtehtävät sekä etsivän nuorisotyön ja perinteisen starttivalmennuksen yhdistyminen.</p>	
Asiasanat etsivä nuorisotyö, yksilöohjaus, työvalmennus, starttivalmennus, Tekevä, Sovatek- säätiö, Sauma- valmennus	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme of Civic Activities and Youth Work

ABSTRACT

Author Sanna Toropainen	Number of Pages 54
Title Cooperation of traditional “start coaching” and detached youth work. The working model of Sauma-coaching and how the young have experienced coaching	
Supervisor(s) Kimmo Lind	
Subscriber and/or Mentor Työvalmennussäätiö Tekevä, Kirsi Lamminaho	
Abstract <p>In this thesis the main goal was to find out how the young have experienced Sauma-coaching. In the study five young people in Sauma-coaching were interviewed. In addition this research also includes Sauma-coaching pattern based on three employees’ interviews. Sauma-coaching is a start coaching place for maximum of six persons. In the centre of Sauma-coaching there is intensive guiding support, for six young people there are two personal coaches and one allocated work coach.</p> <p>Työvalmennussäätiö Tekevä is the subscriber of the research. Työvalmennussäätiö Tekevä is one of the implementors of OhjausLaturi-project administered by HUMAK. Tekevä is responsible for offering different kind of learning environment and developing it for the young who are at the risk of exclusion. In the project they are going to try out learning periods for 9-graders in Tekevä. This way they are developing both more versatile service supply and also a multiprofessional network of actors who know how to guide young people to right services at the right time.</p> <p>The thesis is qualitative and the material was collected via theme interviews. Most of the young where interviewed on the phone. The employees were interviewed face to face. Sauma-coaching started in autumn 2009. At this point it was the right time to write the working model for Sauma-coaching. With the coaching pattern we can spread the model into other workshops in the future. This thesis can also be used when making advertisements of Sauma-coaching for trainers and trainees. The thesis key-words are workshops, start workshops for the young, detached youth work, personal coaching and work coaching.</p> <p>This thesis shows that all the five young who have been in Sauma-coaching have benefitted from it. Some of the young are studying after Sauma-coaching. The working pattern of Sauma-coaching includes flexibility, intensive guiding support, individual working tasks, and unification of detached youth work and traditional “start coaching”.</p>	
Keywords detached youth work, personal coaching and work coaching, start workshop for the young, Tekevä, Sovatek-säätiö, Sauma-coaching	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 SOSIAALINEN TYÖLLISTÄMINEN	8
3 TYÖPAJATOIMINTA	10
3.1 Työvalmennussäätiö Tekevä	12
3.2 Nuorten työpajat	13
3.3 Työpajatoiminta nivelvaiheessa	15
4 NUORTEN STARTTIPAJAT	17
4.1 Sauma-valmennus	19
4.2 Neljä strategiaa starttipajan yksilövalmennuksessa	20
5 ETSIVÄ NUORISOTYÖ	22
6 SAUMA- VALMENNUKSEN KUVAUS	24
6.1 Yksilövalmennuksen ja etsivän nuorisotyön yhdistyminen Sauma- valmennuksessa	24
6.2 Työvalmennus tukee nuoren eheytymistä ja toimintakykyä	26
6.3 Sauma-valmennuksen erityisyys	28
6.4 Työntekijöiden kehitysehdotuksia ja tulevaisuuden näkymiä Sauma- valmennukseen	29
7 OPINNÄYTETYÖN MENETELMÄT, AINEISTO JA TULOKSET	32
8 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	43
LÄHTEET	48
Internet lähteet	50
LIITTEET	54
Haastattelukysymykset	54

1 JOHDANTO

Nuorisolaki vuodelta 2006 tukee sosiaalisten ongelmien ehkäisyä sekä varhaisen puuttumisen mallia, nuorten yhteiskuntatakuun tarkoituksena on syrjäytymisen ja pitkäaikaistyöttömyyden ehkäiseminen. Vuoden 2006 kansallisen sosiaalisen osallisuuden edistämisen strategiaraportin tavoitteita ovat työ- ja toimintakyvyn ylläpito, kohtuullinen toimeentuloturva, väestön toimintakyvyn ja sosiaalisen hyvinvoinnin parantaminen. 2000-luvun vaikeasti ratkaistaviksi yhteiskunnallisiksi ongelmiksi ovat muodostuneet korkea rakenteellinen työttömyys, nuorten ja maahanmuuttajien pitkäaikaistyöttömyys sekä syrjäytymisriskin kasvu lapsilla, nuorilla ja päihteidenkäyttäjillä. Myös lastensuojelun toimenpiteiden määrä on kasvanut huomattavasti viime vuosina. (Välimäki 2007, 21–22.) Väestörakenteen vanhenemisen vuoksi nuorista tarvitaan osaavaa ja ammattitaitoista työvoimaa, ja on sekä yksilön että yhteisen edun mukaisista, että nuoret pääsevät avoimille työmarkkinoille. Nuorten tukemisessa tulee huomioida riittävät tukitoimet koulutuksen keskeyttämisen ehkäisemiseksi, sekä nivelvaiheen ohittamiseksi. (Välimäki 2007, 21–22.)

Osa oikeusministeriön uudesta laista nuorisolain muuttamiseksi liittyy etsivään nuorisotyöhön. Lakimuutos astuu voimaan alkuvuodesta 2011. Etsivästä työstä on kirjattu lakimuutokseen esimerkiksi näin:

7b § Etsivä nuorisotyö

Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa hänet sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan ja itenäistymistään, sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille.

Lakimuutoksen mukaan kunnan, joka järjestää etsivää nuorisotyötä, tulee nimetä etsivästä nuorisotyöstä vastaavaksi henkilö, jolla on riittävä koulutus ja kokemusta nuorten kanssa tehtävästä työstä (Finlex 2010). Tämä on kuitenkin vain suositus, kunnilla ei edelleenkään ole velvollisuutta järjestää etsivää nuorisotyötä.

Yhteiskuntapolitiikassa vallitsee näkemys, jonka mukaan paras syrjäytymisen ehkäisijä olisi työllisyys. Työmarkkinoilla kilpailu kuitenkin kiristyy ja vaatimukset kasvavat. Työntekijöiltä odotetaan joustavuutta, ajanmukaista ammattitaitoa sekä hyviä tiimityöskentelytaitoja. Työelämän muutosten vuoksi nuoret, joilla ei ole ammattitaitoa, kohtaavat ongelmia työnsaannissa. (Välimäki 2007, 22–24.) Suurin osa nuorista, jotka ovat jääneet koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle ovat peruskoulun käyneitä alle 29- vuotiaita. Lukuvuonna 2006- 2007 7 prosenttia eli 4455 peruskoulun päättäneitä nuorta ei jatkanut opintojaan toiselle asteelle. Vuonna 2006 18- 24- vuotiaista nuorista koulupudokkaita oli 8,3 prosenttia. 8 prosentilla 25- 29- vuotiaista miehistä ei ole peruskoulun jälkeistä tutkintoa. (Kankaanniemi & Palm 2009.)

Nuorilla on usein monitahoisia ongelmia, jotka ulottuvat kaikille elämänalueille. Tämän vuoksi sosiaali- ja terveystalvet ovat yksi osa nuorten tarvitsemaa palveluverkostoa. Tärkeää olisi saada kokonaisnäkemys nuorten tilanteesta, tarvittaisiin yksi taho, joka ottaa vastuun nuoresta kokonaisuutena. Ongelmien aiempaan havaitsemiseen ja niiden ratkomiseen ovat avaintekijöinä varhainen puuttuminen ja ympäristötekijöiden huomioiminen. (Välimäki 2007, 23.)

Teen opinnäytetyöni Sauma- valmennuksesta, työn tilaaja on Työvalmennussäätiö Tekevä. Sauma- valmennus on perustettu syksyllä 2009. Sauma-valmennus on kuusipaikkainen starttivalmennusyksikkö nuorille. Sauma-valmennuksessa on yhdistetty perinteinen starttivalmennus ja etsivä nuorisotyö. Sauma-valmennuksessa korostuu intensiivinen tuki valmentautujille, eikä yksilötyöskentely pääty valmennuksen loputtua. Saumalla ollaan vain muutama kuukausi, joiden aikana suunnitellaan yhdessä yksilövalmentajien kanssa tulevaisuutta ja seuraavaa jatkopaikkaa.

Tutkimuksessa käytän laadullista tutkimusmenetelmää, jotta saisin haastateltavien äänen parhaiten kuuluviin. Tutkin kuinka nuoret ovat kokeneet Sauma- valmennuksen haastatteleamalla valmennuksessa olleita nuoria. Tarkoitukseni on selvittää nuorten kokemukset valmennuksesta, ja kuinka se on mahdollisesti heihin vaikuttanut. Lisäksi kirjoitan Sauma- valmennuksen toimintakuvauksen, jossa hyödynnän

Sauman työvalmentajan ja yksilövalmentajien haastatteluita. Opinnäytetyössäni tutkin myös Sauma- valmennuksen erityisyyttä, etenkin yksilövalmennuksen ja etsivän nuorisotyön yhdistämistä uudenlaiseksi ohjausmalliksi. Tämän selvittämiseksi pyysin Sauman työntekijöitä kertomaan, millaiset ovat heidän kokemuksensa uudenlaisesta starttivalmennusyksiköstä ja mitä etsivä nuorisotyö, yksilövalmennus ja työvalmennus tarkoittavat heidän työssään. Teoreettisena viitekehystenä olen käyttänyt sosiaalista työllistymistä, työpajatoimintaa, nuorille suunnattua starttivalmennusta ja etsivän nuorisotyön työtettä. Viitekehyksessä pyrin korostamaan työ- ja starttipajojen ohjausmalleja ja metodeja, koska ne ovat tärkeällä sijalla myös omassa opinnäytetyössäni.

Olin alkuvuodesta 2010 aloittanut opinnäytetyöni aihevalinnan pohtimisen. Minulla ei ollut mitään tiettyä aihepiiriä josta halusin tutkimuksen tehdä, tärkeintä itselleni oli, että olisin itse aidosti kiinnostunut aiheesta. Toivoin myös, että löytäisin opinnäytetyön aiheen, joka olisi työelämälähtöinen eli sille olisi tilaaja. Ulkomailla opiskellessani löysin silloisen Tekevä-säätiön ilmoituksen kouluni foorumilta, jossa haettiin opinnäytetyön tekijöitä. Kirjoitin heille viestin, jossa kerroin omista mielenkiinnonkohteistani, kuten etsivästä nuorisotyöstä ja nuorten työpajatoiminnasta. Kun minulle tarjottiin mahdollisuutta tehdä opinnäytetyöni Sauma- valmennuksesta, tartuin tilaisuuteen välittömästi. Aihe kiinnosti minua, koska olen aikaisemmin tehnyt työharjoitteluita päihde- ja mielenterveysongelmien, elämän- ja arjenhallintaan liittyvien asioiden parissa, ja huomasin mahdollisuuden tämän opinnäytetyön kautta päästä jälleen itseäni kiinnostavien aihepiirien lähelle.

Tutkimustehtäväni ovat:

- Selvittää miten nuoret ovat kokeneet sauma- valmennuksen ja miten he ovat siitä hyötynneet
- Kirjoittaa Sauma- valmennuksen toimintakuvaus

2 SOSIAALINEN TYÖLLISTÄMINEN

Sosiaalinen työllistäminen tarkoittaa heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistämistä. Sosiaalisen työllistämisen tarkoituksena on työ- ja toimintakyvyn ylläpito. (Työpajatieto 2010.) Sosiaalinen työllistäminen käsittää erityistyöllistämisen yksiköt, työllistymistä tukevat projektit sekä sosiaaliset yritykset (Vates- säätiö 2010).

Sosiaalinen yritys eroaa muista yrityksistä siten, että vähintään 30 prosenttia työntekijöistä tulisi olla henkilöitä, jotka ovat joko vajaakuntoisia tai vajaakuntoisia sekä pitkäaikaistyöttömiä. Sosiaalisissa yrityksissä työskennellään useimmiten palkkatuella ja yritykset saavat taloudellista tukea. Usein sosiaalinen yritys on suhteellisen pieni, jolloin on mahdollista joustaa työaikojen ja työtehtävien suhteen. (Työllisyysportti 2010.) Sosiaalinen työllistäminen alkoi Suomessa 1970- luvulla kunnallisilla työkeskuksilla ja työtoimintayksiköillä. 1990- luvulla kehittyivät mielenterveyskuntoutujien klubitalot ja työtoimintayksiköt, vuodesta 1995 lähtien on ollut työllisyyttä tukevia projekteja ja 2004 Suomessa aloittivat ensimmäiset sosiaaliset yritykset. (Vates-säätiö 2010.)

Välityömarkkinat sijoittuvat vapaiden työmarkkinoiden ja pysyvän työttömyyden väli- maastoon. Suomessa on noin 150 000 vaikeasti työllistyvää henkilöä, joiden työllisyyttä tulisi tukea verkostoyhteistyön avulla. Tämän kautta kaikilla voisi olla mahdollisuus olla osallisena yhteiskunnassa. Välityömarkkinoille tulisi voida jäädä pidemmäksi aikaa jos tarve vaatii, mutta sieltä tulisi myös olla yhtäläinen mahdollisuus siirtyä vapaille työmarkkinoille. (Filatov 2007, 42–44.)

Perustuslain 8§:n 2 momentin mukaan kaikille on turvattava oikeus työhön ja työllistymistä tulisi parantaa. Yhdenvertaisuuslain (21/2004) mukaisesti kaikilla tulee olla samat oikeudet työntekoon, terveydentilanteesta tai muusta huolimatta. Lain 6 § mukaan, ketään ei saa syrjiä poikkeavuuden tai erilaisuuden vuoksi. Sosiaalihuoltolakiin (710/ 1982) on kirjattu, että työllistämistä tukeva toiminta ja työtoiminta ovat kuntien

vastuulla. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001) on tuonut uusia mahdollisuuksia vaikeasti työllistettävien työllistämiseen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 15–16.)

Vajaakuntoisen työnhakijan työhönsijoittumismahdollisuuksia ovat esimerkiksi työkokeilu, työelämävalmennus ja työharjoittelu. Työharjoittelu on tarkoitettu alle 25 -vuotiaille, joilla ei ole ammatillista koulutusta. Työharjoittelun kesto on yleensä 4-8 tuntia päivässä, enintään viisi päivää viikossa. Työharjoittelun aikana ei olla työsuhteessa työn tarjoajaan. Työpaikkoja voivat järjestää esimerkiksi, kunnat, kuntayhtymät, valtio, yritykset ja yhdistykset. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 21–22.) Tuettussa työssä olevat henkilöt ovat työsuhteessa työnantajaan. Tuettu työ on suunnattu henkilöille, jotka tarvitsevat henkilökohtaista tukea työelämässä selviytymiseen, tätä tukea työpaikalla on tarjoamassa oma työvalmentaja. Tuettua työllistämistä on käytetty lähinnä vammaisten ja mielenterveysongelmista kärsivien työllistämiseen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 26.)

3 TYÖPAJATOIMINTA

Suomen ensimmäinen työpaja perustettiin 1983. Aluksi työpajojen tarkoituksena oli nuorien työttömien ja ammattitaidottomien työllistäminen, ja se toimi yhtenä nuorisotyön osa-alueena. Myöhemmin työpajoille tulivat aikuiset pitkäaikaistyöttömät. Suuri osa työpajoista on kuntien omistuksessa ja niitä rahoitetaan yleisavustuksilla, nuorten työpajat saavat rahoitusta opetusministeriöltä, tai Euroopan sosiaalirahaston (ESR) projektitukien kautta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 29.) Työpajojen työmetodeiksi ovat muodostuneet työvalmennus ja yksilövalmennus. Suomessa on noin 250 työpajaa, joilla työskentelee vuosittain 10 000-20 000 valmentautujaa. Työpajajakso kestää keskimäärin kuusi kuukautta. (Työpajayhdistys 2010.)

Työpajatoiminta sai alkunsa 1980-luvulla, jolloin syntyi velvoitetyöllistämisen idea. Työpajatoimintaa ei aluksi ollut kiinnitetty mihinkään hallinnon alaan. Irrallisuudesta johtuen työpajatoimintaa piinaavat ongelmat, kuten projektien väliaikaisuus ja heikot resurssit toimintaan, näkyvät tänäkin päivänä. Vuosien varrella työpajat ovat kehittäneet omaa ammatillisuuttaan, palkkatyöhön liittyviä toimintoja sekä valmennuksen menetelmiä. ESR:n ensimmäinen rahoituskausi vuonna 1995 johti siihen, ettei kuntien tarvinnut vakinaistaa työpajoja. Työpajoille luotiin korkeat tuotannolliset tavoitteet, jolloin ne velvoitettiin omarahoitusosuuden nostamiseen. Aiemmin työpajoihin luotiin epärealistisia odotuksia ja tavoitteita, jolloin välitön työllistämisaikutus jäi odotettua pienemmäksi. (Hassinen 2004, 10–12.) 2000-luvulla ammatillisuus on kehittynyt työpajatoiminnassa ja pajojen rooli on selkiytynyt. Enää työpajaohjaaja ei toimi yksin, vaan yhteistyössä moniammatillisen verkoston kanssa. (Hassinen 2004, 32–35.)

Valmennuksen ja työnteon avulla työpajoilla pyritään parantamaan valmentautujan arjenhallintaa ja mahdollisuutta päästä koulutuksen tai työn piiriin. Työpajoilla tarkoituksena on tekemällä oppiminen, sekä työtekniisten taitojen parantaminen. Työpajat ovat matalan kynnyksen paikkoja, joissa valmentautuja on toiminnan keskiössä. Palvelut pajalla räätälöidään valmentautujan omien voimavarojen mukaisesti. (Työpajayhdistys 2010.) Ohjauksen yksi perusfunktio on nuoren ohjaaminen kokonaisvaltai-

sesti, kaikki elämänalueet huomioiden. Työpajaohjauksessa erittäin keskeisellä sijalla on yksilöllisyyden ja yksilön tavoitteiden huomioiminen. Jokaisella valmentautujalla on oma ohjaaja ja yhdellä ohjaajalla on keskimäärin 6-10 ohjattavaa. (Vehviläinen 2004, 56–59.)

Formaalin koulutuksen tarkoituksena on tuottaa osaajia työelämän eri alueille, ja tämä on johtanut oppilaiden jatkuvaan luokitteluun ja arviointiin. Työpajaohjauksessa opiskelijan tai valmentautujan tarpeet ja toiveet ovat ohjaamassa tulevaisuuden suunnittelua. Ympäristöä muokataan sopivaksi nuorelle, ei toisinpäin. Työpajoilla ohjaus on epävirallista, ohjaajat tutustuvat nuoren elämäntilanteeseen ja pyrkivät luomaan luottamuksellisen suhteen keskustelujen kautta. Tunnustelevalle keskustelulle ja ratkaisukeskeisellä työotteella tavoitellaan nuoren parempaa elämönhallintaa. (Vehviläinen 2004, 56–59.)

Työelämän muutokset heijastuvat aina myös työpajoille. Työpajojen asiakkaana on usein nuori mieshenkilö, joka on keskeyttänyt tai rimaa hipoen suorittanut opintonsa. Useilla nuorilla on negatiivinen asenne virallisiin instituutioihin, ja he ovat perineet vanhemmiltaan työttömyyden sosiaalisen statuksen. Tänä päivänä työpajoilla on entistä moniongelmaisempia nuoria, päihderiippuvuus ja mielenterveydenongelmat vaikuttavat arjenhallintaan ja heikentävät toimintakykyä radikaalisti. (Hassinen 2004, 18–20.) Toisena suurena asiakasryhmänä ovat ikääntyvät ja pitkäaikaistyöttömät, joiden työllistymismahdollisuuksia heikentävät syrjäytyminen, heikko koulutus, sekä työelämän jatkuvasti muuttuvat vaatimukset. (Hassinen 2004, 33).

Kuntouttava työtoiminta on viimeisimpiä toimintoja joita otetaan käyttöön, mikäli peruspalveluita ei voida enää hyödyntää. Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen työpajoilla asettaa niille lisää vaatimuksia. Ensinnäkin työ- ja yksilövalmennuksen on oltava laadullista. Pysyviä käytänteitä tulee kehittää ja rakentaa yksilön tarpeiden mukaisesti. Toiseksi, projektimaisuudesta tulisi siirtyä työn vakinaistamiseen, jotta hyväksi todetut käytännöt saataisiin vakinaistettua. Tärkeää on myös verkoston luominen, jotta valmentautujan ongelmiin päästään käsiksi kaikilla elämänalueilla. (Hassinen 2003, 16–18.)

3.1 Työvalmennussäätiö Tekevä

Työvalmennussäätiö Tekevä koostui 16 erilaisesta yksiköstä. Tekevässä tuotannollinen työ on yhdistetty valmennukseen, tavoitteena ehkäistä työttömyydestä ja syrjäytymisestä johtuvia ongelmia. Työn avulla pyritään yksilön työ- ja toimintakyvyn parantamiseen. Tekevää ylläpitää Työvalmennussäätiö Tekevä, jonka perustajajäseniä ovat mm. Sininauhaliitto ry, Jyväskylän kaupunki, Kuurojen liitto ry sekä Jyväskylän katulähetys ry. Tekevän toiminnan perustana olevat arvot ovat yhteisöllisyys, yksilöllisyys, monipuolisuus ja tavoitteellisuus. (Tekevä 2010.) Tekevä säätiö ja Jyväskylän seudun päihdepalvelusäätiö yhdistyivät Sovatek-säätiöksi 1.10.2010. Tämä työ on tehty suurimmaksi osaksi Työvalmennussäätiö Tekevän aikana, jonka vuoksi käytän työssä Tekevän nimeä.

Tekevän työpajojen toiminnan keskiössä on valmennus, jonka tavoitteena valmentautujan työ- ja toimintakyvyn parantaminen. Valmennusaloja ovat esimerkiksi kiinteistöhuolto, ompelu, kirjansidonta, metalliteollisuus sekä media- ja mainosala. Valmennus tapahtuu valmentautujan, valmentajan ja valmennuksen tilaajan yhteistyössä. Valmennuspalvelut koostuvat ensimmäiseksi valmennuspalvelumoduuleista; esimerkkinä palveluohjaus, perehdytys ja yksilövalmennus. Toiseksi valmennuspalvelut koostuvat työvalmennuksen tukipalveluista, kuten työnhakukoulutus ja opiskelemaan haakeutuminen, sekä oppimaan oppiminen. Kolmanneksi valmennuspalvelut koostuvat arviointipalveluista, joita ovat työkokeilu ja työssä suoriutumisen arviointi. (Tekevä 2010.)

Tekevän työvalmennusta toteutetaan yli 20 eri ammattialan työvalmennusyksikössä. Tuotannollisen työn tavoitteena on antaa valmentautujalle ammatillisia valmiuksia vapaille työmarkkinoille siirryttäessä. Tuotannollisessa työssä halutaan tehdä tiivistä yhteistyötä yrittäjien kanssa. Asiakkaina ovat yritykset, julkinen sektori sekä yksityiset henkilöt. Työosuuskunta Tekemonian toiminta-ajatuksena on työllistää valmentautujia valmennusjakson jälkeen. (Tekevä 2010.)

3.2 Nuorten työpajat

Yli 200 kunnassa toteutetaan nuorten työpajatoimintaa, työpajoilla on vuosittain yli 8000 valmentautujaa, joista suurin osa on alle 25-vuotiaita. Nuoret aloittavat työpajakakon useimmiten työvoimatoimistojen kautta, mutta nuoria tulee työpajoille myös nuoriso-, sosiaali-, ja opetustoimen sekä työhallinnon kautta. Nuorten työpajatoiminta sijoittuu koulutuksen ja työelämän sekä perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen välimaastoon. Tavoitteena nuorten välitön työllistyminen työmarkkinoille ei ole realistinen, ensisijaisena tavoitteena voidaan pitää koulutukseen hakeutumista. (Komonen 2007, 432–433.) Suomen lainsäädännössä ei ole erikseen säädetty nuorten työpajatoiminnasta. Työpajatoimintaa ohjaa vahvimmin valtion talousarvio. Talousarvioesityksessä työpajatoiminta sisällytettiin nuorisotyöhön, jota säätelee vuoden 2006 jälkeen uusi nuorisolaki. (Kuure 2009, 3.)

Työpajatoiminnan tavoitteita ovat työn kehittäminen syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja nuorisotyöttömyyden vaikutusten vähentämiseksi. Tavoitteisiin sisältyy myös elämänhallinnan parantaminen sekä koulutukseen ja työelämään motivoituminen. Työpajatoiminnan tulisi olla yksi keino nuorten sosiaalisessa vahvistamisessa, etenkin syrjäytymisvaarassa olevilla nuorilla. Työpajatoiminnan tavoitteisiin kuuluu edellisten lisäksi toiminnan kehittäminen ja vakiinnuttaminen, jotta 2/3 nuorista sijoittuisi pajakakon jälkeen koulutukseen tai työhön. (Kuure 2009, 3.)

Pekalan (2004, 21–22) mukaan työpajojen tavoitteena on tarjota nuorille mielekästä tekemistä nuorten omat lähtökohdat huomioon ottaen. Nuorten työpajoilla käytetyllä valmennus-käsitteellä halutaan kuvata työpajatoiminnassa kokonaisvaltaisempaa ja moniulotteisempaa valmennusta kuin aiemmin käytetyllä ohjaus-käsitteellä. Näin kuvataan myös valmentautujan omaa aktiivisuutta ja toiminnallisuutta. (Komonen 2007, 432–433.) Työpajoilla opitaan työn ja tekemisen kautta. Kaikkia oppimiskokemuksia ei kuitenkaan voida mitata tai dokumentoida. Toisaalta oman ammatti-identiteetin löytäminen ja työelämään tutustuminen ovat äärimmäisen tärkeitä mahdollisuuksia tulevaisuuden tavoitteiden hahmottamiseksi. (Vehviläinen 2004, 63–65.)

Nuorten työpajatoiminta voidaan jakaa kolmeen osaan: starttipajatoiminta, työpainotteinen työpaja ja pajakoulutoiminta. Starttipaja on suunnattu valmentautujille, jotka eivät ole valmiita toimimaan työpainotteisessa työpajassa. Starttipajoilla valmennus on yksilöohjauskeskeinen ja arjenhallinnan parantaminen on suuressa osassa. Työpainotteisella työpajalla keskitytään työelämään tutustumiseen ja työkokemuksen kartuttamiseen. Tämän lisäksi työpainotteisella pajalla vaaditaan valmentautujan omaa motivaatiota työn tekemiseen. Pajakoulutoiminnassa ollaan sekä koulussa että työpajalla. Pajakoulussa suhteellisen uutena mahdollisuutena on ammatillisen tutkinnon suorittaminen. Pajakouluissa olennaista on työkeskeinen oppiminen. (Komonen 2007, 434–435.)

Pietikäinen (2003) on tehnyt Pro gradu tutkimuksensa helsinkiläisistä työpajanuorista. Tutkimukseen osallistui yhteensä 22 haastateltavaa, jotka olivat olleet kulttuurityön työpajoilla. Tutkimus toteutettiin kuudella ryhmähaastattelulla. Tavoitteena oli tutkia, kuinka nuoret ovat kokeneet työpajajakson. Tutkimuksen perustana oli Tommi Hoikkalan aikuistumisen instituutio- käsite, joka kuvaa lineaarisesti etenevää elämäntapaa. (Pietikäinen 2005, 219- 221.) Pietikäinen nimittää kolme erilaista nuorten tapaa suhtautua työpajatyöskentelyyn. Ne ovat psykologinen itsensä kehittäminen, yhteisöllinen osallistuminen ja luovan ilmaisun orientaatiot. Edellisten orientaatioiden kautta nuoret kuvaavat pajajaksoaan sekä muita, ulkopuolisia intressejä.

Psykologisen itsensä kehittämisen orientaatiossa nuoret kertovat oman ajattelumaailmansa ja minäkuvansa muutoksista. Heillä on positiivisempi asenne ja kuva itsestä, itsetunto on kohonnut onnistumiskokemusten avulla. Nuorten sosiaaliset taidot parainivat ja he kokevat itsensä aktiivisiksi kehittäjiksi. (Pietikäinen 2005, 227–231.) Yhteisöllisen osallistumisen orientaatiossa sosiaaliset suhteet ja uudet ihmissuhteet koetaan tärkeiksi. Tärkeää on myös kuuluminen omaan ryhmään ja ”me-henki”. Yhteisöllisyys kumpuaa hyvästä ilmapiiristä työpajalla. Luovan ilmaisun orientaatiossa tekeminen perustuu nuoren omaan mielenkiintoon. Kyseisessä orientaatiossa harjoitetaan luovaa ilmaisua ja käytetään erilaisia taiteen menetelmiä. (Pietikäinen 2005, 227–231.)

3.3 Työpajatoiminta nivelvaiheessa

Nivelvaiheen käsite yleistyi vasta vuosituhannen vaihteessa ja hieman sen jälkeen. Nivelvaihe on vakiintunut kuvaamaan vaihetta, jolloin nuori vaihtaa koulutuspaikkaa, tai lopettaa edellisen koulutuksen. Nivelvaihetta käytetään yleisimmin kuvaamaan peruskoulun jälkeistä aikaa, syrjäytymisriskiä ja koulupudokkuutta. Nivelvaiheen käsite kuvaa myös niitä nuoria, joilla ammatillinen koulutus on keskeytynyt. (Hoikkala 2007, 4.)

Nuorten ongelmat nivelvaiheessa ja nuorten ohjauksessa heijastuvat suhteellisen korkeana nuorisotyöttömyytenä (verrattuna muuhun Eurooppaan) sekä suurina alueellisina eroina Suomen sisällä. Karjalaisen ja Sarvimäen (2005) mukaan nykyiset palvelujärjestelmät eivät riitä vähentämään nuorten syrjäytymistä ja vastaamaan nuorten koulutus- ja työllisyystarpeisiin. Erityisesti 15–17-vuotiailla nuorilla on suuri riski syrjäytyä ja pudota palveluiden ja koulutuksen ulkopuolelle. Linnossuo (2004) näkee ongelmalliseksi kokonaisvaltaisten palveluiden puuttumisen. Ratkaisuksi hän tarjoaa palveluiden verkostoitumista, matalan kynnyksen palvelupisteiden lisäämistä sekä nuorten palveluohjaukseen keskittyneitä työntekijöitä. Työpajoille tulevat nuoret ovat moniongelmaisempia ja haastavampia kuin aikaisemmin, eikä heille riitä työkokemuksen tarjoaminen, vaan he tarvitsevat resurssien keskittämistä yksilövalmennukseen ja kuntoutukseen. Nivelvaiheen pudokkuuden ehkäisemiseksi on ehdotettu nuorten mahdollisuutta joustaviin jatkokoulutuksiin, ohjauksen jatkumista jatkopaikan saamisen jälkeen sekä nuoren aitoa aktivoitumista ja itseohjautuvuutta. Nuorille suunnattuja palveluita tulisi kehittää omakohtaisemmiksi, kokonaisvaltaisemmiksi ja asiakaskeskeisemmiksi. (Pietikäinen 2007, 7-9.)

Opetusministeriön perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheen kehittämistyöryhmän tehtävänä oli arvioida erilaisia nivelvaiheessa käytettyjä toimenpiteitä ja tehdä niiden pohjalta kehitysehdotuksia. Työryhmä nimesi nivelvaiheen tueksi muun muassa tukiopetuksen, erityisopetuksen, oppilashuollon sekä peruskoulun jälkeisen lisäopetuksen. Nivelvaiheen eli siirtymävaiheen pitkittyminen nähdään koulu-

pudokkuuden riskitekijänä. Työpajatoiminta nähtiin tärkeänä välimaaston toimintamuotona. Riskiryhmässä ovat oppivelvollisuuden suorittaneet alle 17- vuotiaat, nuoret, jotka eivät halua vastaanottaa saamaansa koulupaikkaa, koulutuksen keskeyttäneet ja peruskoulun jälkeen opintonsa keskeyttäneet nuoret. Yhteishaun jälkiohjaus ei ole suoranaisesti kenenkään vastuulla, ja työryhmä huomautti, ettei moniammatillinen viranomaisyhteistyö suju aina ongelmitta. (Opetusministeriö 2005, 159–160.)

4 NUORTEN STARTTIPAJAT

Starttipajoilla valmentautajat saavat intensiivisempää tukea kuin perinteisillä työpajoilla. Aluksi starttipajalla kartoitetaan valmentautujan työ- ja toimintakyky ja keskitytään arjenhallinnan parantamiseen. Nuorelle valitaan valmennuksen ja tukipalvelun muoto, joka sopii juuri hänen tarpeisiinsa. Verkostoyhteistyö on tärkeällä sijalla valmennuksessa, koska valmennus on kokonaisvaltainen prosessi. (Yhdistystieto 2010.) Starttipajoilla keskitytään nuoren elämänhallintaan, eikä valmentautuminen ole niin työkeskeistä kuin työpajoilla. Useimmiten starttipajalla ollaan vain muutaman kuukauden jakso, jonka jälkeen nuoren on mahdollista siirtyä työpajalle.

Useimmiten starttipajalle saapuva nuori on peruskoulunsa suorittanut ja useita jatko-opintoja sekä työharjoitteluita aloittanut, mutta ne ovat aina keskeytyneet. Monilla starttipajojen nuorilla on sekä päihde- että mielenterveysongelmia. Suurin osa pajoille tulevista nuorista on kuitenkin ns. tavallisia työttömiä nuoria. Heillä on usein negatiivinen kuva itsestään ja tulevaisuudestaan. Joillakin nuorilla tekemättömyys ja ”hengailu” elämäntapana on tietoinen valinta, mutta tällaisia nuoria on kuitenkin hyvin vähän. (Koskela 2008, 13–15.)

Starttivalmennuksen tärkein tavoite on nuoren voimaantuminen ja elämänhallintataitojen kartuttaminen. Työpajatoiminnan tuloksia ei voida mitata vain nuorten jatkosijoittumispaikkojen kautta, on tärkeää ottaa huomioon nuoren oma arvio starttivalmennuksesta ja sen vaikutuksista omaan elämään. (Koskela 2008, 13–15.)

Starttivalmennuksessa käytettävää motivoivaa valmennustyyliä käytetään nimensä mukaisesti motivaation kasvattamiseksi. Tässä valmennustyyllissä käsitellään usein arjenhallintaan liittyviä asioita ja kartoitetaan valmentautujan työkykyä. Positiivinen palaute ja omiin kykyihin luottaminen ovat starttivalmennuksen tavoitteita nuorelle. Motivoivassa valmennustyyllissä keskitytään valmentautujaan, ei niinkään varsinaisiin työtehtäviin. (Haapasalo 2009, 56–57.) Starttipajojen toimintaan kuuluu asiakasläh-

töinen malli, joka tarkoittaa matalaa tehtäväkeskeisyyttä ja korkeaa valmentautujakeskeisyyttä. Päällimmäisenä tavoitteena palveluohjauksessa ovat valmennettavan toimintakyvyn ylläpito ja parantaminen. Palveluohjaus on prosessi, jossa valmentautujalle ohjataan palveluiden kokonaisuus yksilön tarpeiden mukaisesti, koko elämänalan kattaen. (Hassinen 2004, 44–46.)

Sauli Suosalon mukaan asiakasohjauksen tärkeimpiä tehtäviä ovat asiakkaan kokonaistilanteen arviointi, kuntoutussuunnitelmien teko, palveluiden hankkiminen, seuranta ja arviointi, sekä asiakkaan asioiden edistäminen ja edunvalvonta prosessissa. Palveluohjauksessa on kolme mahdollista ideaalimallia; palveluohjauksen perusmalli, jossa tarkoituksena on palvelujärjestelmän monimutkaisuuden aiheuttamien ongelmien selvittely ja ehkäisy. Toinen malli on intensiivinen yhteisömalli, jonka keskiössä ovat ohjauksen intensiivisyys, arjesta selviytyminen ja asiointiapu. Kolmas malli on voimavara orientoitunut malli, jossa ohjaajan ja asiakkaan suhde on tärkeässä asemassa. Asiakkaan voimaantumiseen pyritään omien voimavarojen aktivoimisen kautta. (Hassinen 2004, 49–53.)

Koskelan mukaan nuoret ovat hyötäneet monilla tavoin starttipajatoiminnasta. Koskelan tutkimuksessa tarkastellaan toiminnan vaikuttavuutta nuorten omasta näkökulmasta käsin. Noin 70:lle starttipajalla olleelle nuorelle tehtiin kysely vuosina 2005–2008. Nuoret kertoivat, että starttipajalla työskentely on tuonut heille kokemuksen ryhmään kuulumisesta, yhdessä tekemisestä, yhteisöllisyydestä, luottamuksen rakentumisesta sekä tunteen turvallisuudesta. (Koskela 2008, 12–24.) Pajatoiminnan aikana nuorten itsetuntemus kasvoi, ja he oppivat hyväksymään itsensä paremmin. Muiden nuorten kanssa työskennellessä he saivat uusia ajatuksia, ideoita ja näkökulmia asioihin. Taiteen keinoin oli mahdollista saada positiivisia kokemuksia itsestä ja kokea onnistumisen tunteita. Tärkeänä he pitivät myös aikuisen tukea ja tasa-arvoista vuorovaikutussuhdetta. Starttipajoilla nuoret saivat lisää elämänhallintataitoja ja pääsivät kiinni arkirutiineihin. (Koskela 2008, 12–24.)

4.1 Sauma-valmennus

Sauma-valmennus on kuusipaikkainen starttivalmennusyksikkö, joka aloitti toimintansa syksyllä 2009. Sauma- valmennus on muihin Tekevän yksiköihin verrattuna kaikkein matalimman kynnyksen paikka, joka on tarkoitettu vain nuorille. Sauman työpaikatoiminta painottuu puu- ja käsitöihin. Sauma-valmennuksen tilat ovat Tekevän Eko-Center Raksalla, toisen Tekevän työpajan yhteydessä. (Vänni 2010.)

Vännin mukaan Sauma- valmennus on syntynyt realistisiin tarpeisiin kun etsivän nuorisotyön työntekijät huomasivat, että nuoret tarvitsevat uudenlaisen ”nopean vasteen yksikön”, jonne nuoren on mahdollista päästä muutamassa päivässä. Ennen Sauman syntyä nuorille ei juuri ollut tarjolla kohdennettua toimintaa, vaikka Tekevän kaikissa yksiköissä työskentelee myös nuoria. Sauman nuoret ovat pääsääntöisesti iältään 17-29. (Vänni 2010.) Tällä hetkellä työvalmentajana toimii Hilikka Vänni, yksilöohjaajina Kirsi Heiskanen- Nikula ja Timo Orell sekä maahanmuuttajanuorten yksilövalmentajana Kirsi Lamminaho.

Nuoria tulee valmennukseen paljon ELY-keskuksen monista eri yksiköistä sekä oppilaitoksista. Saumaan tullaan yksilöohjaajien Heiskanen-Nikulan ja Orellin kautta. Nuorella tulee olla jonkinlainen työskentelysuhde etsivän nuorisotyön työntekijöiden kanssa ennen Sauman aloittamista. (Heiskanen-Nikula 2010.) Etsivän nuorisotyön työtettä toteuttavat Kirsi Heiskanen-Nikula ja Timo Orell kartoittavat itselleen tuttuja nuoria, ja pohtivat jokaisen kohdalla erikseen, millainen polutus palvelisi parhaiten kyseisiä nuoria. Nuoret tulevat saumaan joko työharjoitteluun, työvalmennukseen, työelämäkuntoutukseen tai työkokeiluun. (Vänni 2010.) Nuoret voivat aloittaa valmennuksen myös oppilaitosyhteistyön kautta, esimerkiksi 10- luokkalaiset ja ammatillisen perustutkinnon opiskelijat. Nuori voi olla esimerkiksi muutaman päivän viikosta Saumassa, ja loppuajan koulussa. Saumassa voidaan olla räätälöidyn perusopetuksen, ammattistartin tai ammattikoulujen puitteissa. (Vänni 2010.)

Sauman toiminnan lähtökohtana ovat nuoret itse. Toiminta on joustavaa, esimerkiksi työajat ovat liukuvia. Toiminnan tavoitteena ovat nuorten onnistumisen kokemukset,

minäkuvan vahvistuminen sekä itsetunnon palauttaminen. Valmennuksen ideana on aktivoida nuoria. (Vänni 2010.) Valmennuksen keskeyttämisen ehkäisemiseksi nuori tulee tutustumaan Saumaan päiväksi tai pariiksi, jonka jälkeen hän saa itse päättää osallistumisestaan valmennukseen. Sauman toimintaan osallistuminen on nuorelle vapaaehtoista, valmennuksen aloittaminen vaatii vain nuoren omaa motivaatiota ja halukkuutta toimintaan. Tavoitteena on, että noin puolet saumalaisista olisivat maahanmuuttajataustaisia, ja puolet kantaväestöstä. (Heiskanen- Nikula 2010.)

Sauma-valmennus aloitetaan kuukauden sopimuksella. Tavoitteena on, että nuoret ovat valmennuksessa 1-4 kuukautta, jonka jälkeen heille on löydetty jatkopaikka työn tai koulutuksen parista. Työaika on useimmiten 6-8 tuntia päivässä viitenä päivänä viikossa, mikäli nuoret tulevat valmennukseen työvoimatoimiston kautta. Oppilaitosyhteistyön kautta tulleet nuoret tekevät Saumassa vain muutaman päivän viikossa ja ovat loput ajasta koulussa tai työoppimispaikassa. Kuntouttavan työtoiminnan kautta tulleet nuoret saattavat tehdä lyhennettyjä työpäiviä. (Vänni 2010.)

4.2 Neljä strategiaa starttipajan yksilövalmennuksessa

Hassinen (2004) on käyttänyt Sauli Suomisen teosta ”Henkilökohtainen palveluohjaus” pohjana kuvannettaessa eri strategioiden soveltuvuutta työpajakenttään. Käytännön työssä yhtä ainoaa mallia on mahdoton käyttää, sen sijaan kaikkien neljän strategian palvelumahdollisuuksia voidaan hyödyntää. Strategiat ovat neuvontastrategia, verkostoyhteistyö, hoidollinen strategia ja kuntoutusstrategia. (Hassinen 2004, 57–63.)

Neuvontastrategiassa tärkeintä on asiakkaan aktivointi. Siinä luotetaan asiakkaan kykyyn tiedostaa omat palvelujärjestelmään liittyvät tarpeensa. Tavoitteena kyseisessä strategiassa on asiakkaan itsenäisyys. Verkostoyhteistyön strategiassa asiakas tarvitsee enemmän resursseja ja toimenpiteitä tuekseen verrattuna neuvontastrategiaan. Tämän mallin mukaan ohjaaja myös valitsee ja sijoittaa asiakkaat. Tärkeitä ovat asiakkaan edunvalvonta ja palveluiden sopiminen etukäteen, siten pyritään estä-

mään palveluiden piiristä putoaminen. (Hassinen 2004, 57–63.) Hoidollista strategiaa sovelletaan, kun asiakkaalla on vaikeuksia kiinnittyä mihinkään palveluun. Metodina ovat toiminnallisten menetelmien käyttäminen ja kehittäminen, sekä aktiivinen suhde hoitojärjestelmiin. Kuntoutusstrategiassa kuntoutumiseen pyritään toiminnallisuuden, arjen hallinnan ja sosiaalisten taitojen parantamisen kautta. (Hassinen 2004, 57–63.)

5 ETSIVÄ NUORISOTYÖ

Etsivän nuorisotyön työntekijät etsivät nuoria, jotka ovat palvelujärjestelmän ulkopuolella, tai joille palvelujärjestelmästä ei ole ollut apua. Etsivän nuorisotyöntekijän yksi tehtävä on tiedottaa nuorille erilaisista palvelumahdollisuuksista. Työn keskiössä ovat vaitiolovelvollisuus ja nuorten vapaaehtoisuus. Etsivä nuorisotyö tukeutuu humanistiseen ihmiskäsitykseen, jonka mukaan kaikilla on yhtäläinen mahdollisuus muutokseen. (Huhtajärvi 2007, 446–449.) Vuonna 2009 etsivän työparitoiminnan työntekijöinä oli 137 henkilöä ja he tavoittivat 8200 nuorta. Suurin osa tavoitetuista nuorista oli 16–20-vuotiaita. Heistä 25 prosentilla oli ammatillinen perustutkinto keskeytynyt ja 25 prosentilla ei ollut peruskoulun jälkeisiä opintoja. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010.)

Etsivässä nuorisotyössä käytetään erilaisia työmenetelmiä. Kartoitusta tehdessä työntekijät kartoittavat tietyn alueen etsivän työn tarpeen, määrittävät millainen työn tarve on, sekä mahdollisen kohderyhmän. Etsiminen tarkoittaa työntekijän näkyvyyttä katukuvassa, itsensä tunnetuksi tekemistä. Tärkeää on luottamussuhteen luominen työntekijän ja nuoren välille. Etsivän nuorisotyön työmetodinä on psykososiaalinen muutostyö, jossa korostuu nuoren motivointi ja halun löytäminen muutokseen. Etsivän työn työntekijät ohjaavat nuoren juuri hänelle sopivien hoidon- ja palveluiden piiriin. (Huhtajärvi 2007, 446–449.)

Etsivä nuorisotyö koostuu kahdesta osa-alueesta: yksilötyöskentelystä nuoren kanssa sekä sopivan palveluverkoston luomisesta nuorelle. Työntekijöiden kenties tärkein työväline on oma persoona. Työntekijän tulee olla luova ja spontaani, osattava olla herkkä nuorten suhteen, hyvä ihmistuntija sekä hänen on omattava hyvät sosiaaliset taidot. Etsivän nuorisotyöntekijän tulee olla myös kärsivällinen ja osata olla nuoren tukena sekä ylä- että alamäissä. (Oman kokoinen elämä 2010, 20.)

Etsivän nuorisotyön työntekijät kertovat, että kun nuoria tapaa ensimmäisiä kertoja, he saattavat vaikuttaa välinpitämättömiltä tai aroilta ja hiljaisilta. Tällöin asiakassuh-

teen luominen voi osoittautua haasteelliseksi. Nuoret ovat voineet olla koko ikänsä tekemisissä eri viranomaistahojen kanssa, eikä heillä ole mitään syytä uskoa, että tällä kerralla jokin voisi muuttua. Mikäli etsivän nuorisotyön työntekijä tapaa nuoren epävirallisissa olosuhteissa, toimistojen ja virastojen ulkopuolella, nuori saattaa kertoa ensimmäisten tapaamisten aikana koko elämäntarinansa. Etsivän nuorisotyön asiakkaille usein yhteinen ongelma on itsetuntemuksen puute sekä kykenemättömyys olla oman elämänsä herra. (Oman kokoinen elämä 2010, 5.)

Etsivän nuorisotyön asiakkaat ovat usein tottuneet ja myös täysin kyllästyneet asioimaan viranomaisten kanssa. Välillä viranomaisten taholta on havaittavissa ajattelutapa, ettei kaikkia nuoria voida auttaa, eikä ole hyötyä panostaa kyseisiin nuoriin. Mikäli nuori on saanut huonoa kohtelua viranomaisten taholta, hän saattaa luovuttaa ja jättää asioiden hoitamisen sikseen. Nuori itse on saattanut kadota kaikkien palveluiden keskelle, eikä osaa navigoida palveluviidakossa. (Oman kokoinen elämä 2010, 8.)

Stefan Wallinin mukaan on huomion arvoista, että suurin osa nuorista kaipaa apua ja tukea aikuiselta tulevaisuuden suunnitteluun. Etsivän nuorisotyön tavoittamista nuorista vain 3,5 prosenttia kieltäytyi yhteistyöstä. Tavoitetuista ja toimenpiteisiin ohjatuista nuorista 18 prosenttia sijoittui työpajoille, työvoimahallinnon palveluihin 26 prosenttia ja koulutukseen 23 prosenttia. Tytöt sijoituivat poikia useammin koulutukseen, ja heillä huomattiin mielenterveydellisten ongelmien lisääntymistä. Pojat sijoittuvat tyttöjä useammin työpajoille ja pojilla oli tyttöjä enemmän korjaavia toimenpiteitä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2009.) Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmä on tehnyt selvityksen nuorten moniammatillisen yhteistyön tehostamistarpeesta. Selvityksen mukaan monet nuoret jäävät opiskelu- ja työpaikkojen ulkopuolelle, koska he eivät löydä oikeita palveluja, kaikkia nuoria ei tavoiteta tai viranomaisyhteistyössä esiintyy ongelmia. Ratkaisuksi työryhmä tarjoaa ohjaus- ja palveluverkoston luomista nuorille kuntiin, helpomman ja matalan kynnyksen nuorille palveluiden pariin sekä etsivän työparitoiminnan vakinaistamisen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2009.)

6 SAUMA- VALMENNUKSEN KUVAUS

6.1 Yksilövalmennuksen ja etsivän nuorisotyön yhdistyminen Sauma- valmennuksessa

Yksilöohjaajat Kirsi Heiskanen- Nikula ja Timo Orell toimivat Sauma- valmennuksen yksilöohjaajina, ja toteuttavat samalla etsivän työn työtettä. Heiskanen- Nikula ja Orell toimivat opetusministeriön etsivän nuorisotyön hankkeessa projektityöntekijöinä. He määrittelevät yksilövalmennuksen omassa työssään lähiohjaukseksi, jonka avulla pyritään pääsemään kiinni nuoren todellisuuteen, katsomaan nuoren elämäntilannetta realiteetit hyväksyen ja nuorta tukien hänen valitsemallaan polulla. Yksilövalmennuksessa yritetään yhdessä löytää ja ratkaista ne asiat, jotka vaikeuttavat arjenhallintaa nuoren elämässä. (Heiskanen- Nikula & Orell 2010.)

”Pitää päästä kartalle siitä yksilön todellisuudesta missä hän elää”

”Luottamuksellinen työskentelysuhde(...)yksilövalmennuksessa ja lähiohjauksessa se on ihan itsestään selvä asia että se on se koko homman ydin”

Yksilövalmentajien Heiskanen- Nikulan ja Orellin työnkuva koostuu monenlaisesta nuoren ohjaustyöstä. Sauma- valmennuksen kautta työnkuvaan ovat tulleet myös hallinnolliset tehtävät, nuorien löytäminen valmennukseen sekä työvalmentajan tukeminen ja yhteistyö. Yksilövalmentajat ottavat nuoret sisään ja aloittavat päivän kevyesti esimerkiksi keskusteluiden kautta. Yksilö- ja ryhmänohjauksia ei ole ennalta määriteltä, vaan ne ovat luontevasti muun työn ohella aina tarpeen vaatiessa. Yksilövalmentajat ohjaavat välillä myös valmentautujien varsinaisia työtehtäviä, tai mikäli muita ajankohtaisia asioita nousee esiin, kuten tukien hakeminen tai palveluihin pääsy, ne hoidetaan ensin. (Orell 2010.)

Heiskanen- Nikulan ja Orellin työnkuvaan kuuluvat nuorten valikointi Saumaan, tulevaisuuden jatkosuunnittelu yhdessä nuoren kanssa, sekä työt etsivän työn työtteen mukaisesti. Heiskanen- Nikulan mukaan hyviä työvälineitä nykypäivänä ovat auto,

puhelin ja yhteiset virastokäynnit. Joskus nuoren kanssa työskentely voi olla vain puhetta Saumasta, valmennuksen aloittamispäätös saattaa kypsyä pitkäänkin nuoren mielessä. Orellin ja Heiskanen- Nikulan työ nuorten parissa on myös yhteydenpitoa ja keskusteluja, ilman konkreettisia toimenpiteitä. (Heiskanen- Nikula 2010.)

Yksilöohjaajien käytännön työtehtävät Saumalla koostuvat nuoren asioiden hoitamisesta, tällaisia ovat esimerkiksi opiskelu, työnteko, toimeentulo sekä arjenhallintaan kuuluvat asiat. Ohjauksessa lähtökohtana toimii nuoren elämäntilanne ja ratkaisuja pyritään löytämään kokonaisvaltaisen nuoren ohjaustyön kautta. Yksilöohjaajat yrittävät yhdessä nuoren kanssa selvittää arjenhallintaa vaikeuttavia asioita. Tällaisia ongelmia ovat usein päihdeongelma, ajankäytön hallinta, pelaamisongelma, oman talouden hallitseminen sekä puutteelliset tiedot työelämän pelisäännöistä. (Heiskanen- Nikula & Orell 2010.)

”Katotaan sitä tilannetta kokonaisvaltaisesti ja lisätään siihen semmosia arkielämään ja elämänhallintaan liittyviä elementtejä”

Yksilövalmennus vaatii tiettyä työotetta, eikä sitä voi tehdä tulos- tai tehokkuusorientoituneesti. Yksilövalmennuksessa ohjauksuhteet ovat todella pitkiä, ja tämän vuoksi todellisia tuloksia on vaikea mitata. Usein työn tulos on nähtävissä vasta useiden vuosien kuluttua, mutta tulos on kuitenkin pysyvä. (Heiskanen- Nikula 2010.)

”Yksilövalmennus on vaikeesti mitattava(...)Se on ihan helposti mitattava ihmisten tarinoina(...)mä tiedän niitä ihmisiä joiden kanssa on tehny vaikka 3 vuotta töitä(..)sit näkee et ne seisoo omilla jaloillaan ja tekee omia juttujaan”

Etsivän työotteen tehtävänä on etsiä niitä nuoria, jotka eivät ole kiinnittyneet mihinkään eivätkä ole palveluiden piirissä. Etsivän nuorisotyön työntekijöiden tehtäviin sisältyy myös palveluihin vaikuttamisyrietykset ja toimiminen nivelryhmässä, joka antaa lausuntoja kaupungin päättäjille. Etsivän nuorisotyön työntekijät pyrkivät tuomaan itseään esille erilaisissa nuorten tapahtumissa, ja tutustumaan nuoriin heidän omassa ympäristössään. (Orell 2010.)

”Tapahtumien kautta luoda joku kontakti nuoreen(...)se voi luultavasti olla paljo helpompi lähteä asioimaan ku että lähtis vaa jolleki nimelle ja puhelinnumerolle kertoamaan jotain. Se on vaikeempi tilanne aina”

Heiskanen- Nikula kertoo oman työnsä poikkeavan perinteisestä etsivästä nuorisotyöstä, joka on nuorten kohtaamista kaduilla, ja kertoo että hänen työnsä on psykososiaalista muutostyötä, jonka tarkoituksena on nuorten motivointi (Heiskanen- Nikula 2010).

”Nuori asettaa tavoitteet ja yhdessä työskennellään niitä kohti(...)Jos itse saa asettaa tavoitteensa ni siihen yleensä pääsee”

Työskentelyllä pyritään löytämään nuorelle tekemistä valmennuksen jälkeen, oli se sitten opiskelu- tai työpaikka, tai vain mielekästä tekemistä. Sauma-valmennuksen käytyään yhteistyö nuoren kanssa jatkuu, kunnes on varmistettu, että nuorella on jonkinlainen jatkopaikka. (Heiskanen- Nikula 2010.)

6.2 Työvalmennus tukee nuoren eheytymistä ja toimintakykyä

Sauman työvalmentaja Hilikka Vänni kuvailee työvalmennusta työn avulla tehtäväksi nuoren minäkuvan vahvistamiseksi. Tärkeää on, että nuoren luottamus itseensä ja muihin palautuisi, ja että hän pääsisi kiinnittymään johonkin. Vännin toimenkuvan tärkeä osa on nuorten kanssa keskusteleminen, ja ennen kaikkea nuorelle läsnä oleminen. (Vänni 2010).

”Oon ihminen joka kuuntelee ja niinku on siinä joka päivä sillä tavalla siinä arjessa”

Vänni kertoo, että työpajalla tehtävän työn kautta tavoitellaan nuorelle onnistumisen tunteita ja vahvempaa uskoa itseensä ja korostaa samalla, että työvalmentajan työ ei

ole pelkästään työn ohjaamista, vaikka se siltä saattaa ulkopuolisen silmissä näyttää. (Vänni 2010).

”Tärkein pointti on se et se varsinainen työn tekeminen, se konkreettinen tehtävä, on väline eikä itse tarkoitus”

Sauma-valmennus toimii myös eräänlaisena selvitys- ja kartoituspaikkana nuorelle. Nuoren elämäntilanteeseen ja toimintakykyyn on helpompi päästä sisälle kun häntä näkee koko ajan päivittäisessä työssä ja voidaan yhdessä keskustella asioista. Tätä kautta on helpompi selvittää mikä olisi Sauman jälkeen sopivin paikka kullekin nuorelle. Lyhyet keskustelut virastoissa eivät useinkaan tuo ilmi mikä on kyseisen nuoren ongelma, tai mihin hän tarvitsisi apua juuri sillä hetkellä. (Vänni 2010.)

Vänni tekee yhdessä nuorten kanssa erilaisia tuunaamiseen, korjaamiseen, käden-taitoihin sekä rakentamiseen ja asiakastilauksiin liittyviä töitä. Työvalmentajan työnkuvaan kuuluu myös työtehtävien keksiminen ja työssä ohjaaminen.

”Mun tarkoitus on keksiä asioita, mitä tekemällä nuori saa onnistumisen tunteita”

Vännin mukaan nuorille on saatu tarpeeksi työtehtäviä, ja asiakastilauksia sekä yhteisiä projekteja on ollut aina saatavilla. Projekteista ja asiakastilauksista hyviä esimerkkejä ovat Teatteri Piille tehdyt lavasteet, sekä vanha työvaatekaappi, joka vaatii kunnostusta. Nuoret ovat myös tehneet asiakastilauksena pinnatuolisarjan kunnostustyön, joka sisältää uudelleen maalauksen ja kuvioinnin. Vastaavien suuritöiden asiakastöiden ehdoton etu on, että nuoret tekevät niitä yhteistyössä ja sitä kautta pääsevät harjoittelemaan vuorovaikutustaitojaan. (Vänni 2010.)

Vänni on etsinyt nuorille työtehtäviä, jotka ovat heille itselleen mielekkäitä. Nuoret saavat olla mukana ideoinnissa ja suunnittelussa ja voivat tehdä itselleen mieleisiä luovia töitä oman mielenkiintonsa mukaisesti. Töiden vaihtelevuus on myös tärkeää, eikä kukaan joudu tekemään samoja asioita päivästä toiseen, työvalmentajalla onkin koko ajan mielessään jo seuraavat mahdolliset työtehtävät. Työtehtävien valinnassa

on tärkeää, että nuorella on aina mahdollisuus oppia uusia asioita ja kokea työ tarpeeksi haasteelliseksi itselleen. Saumassa ollessaan nuoret saavat kokemusta asiakaspalvelusta, koska he ovat välillä mukana Vännin ja asiakkaan keskusteluissa. Nuoret ovat aina saaneet vain hyvää palautetta tekemistään töistä, ja se edistää nuorten itseluottamuksen kasvua ja voimaannuttaa heitä. (Vänni 2010.)

6.3 Sauma-valmennuksen erityisyys

Sauma-valmennuksen toimintamalli eroaa monella tavalla muista starttivalmennusyksiköistä. Valmennuksessa työvalmentaja on lähes koko ajan läsnä. Saumalla on erityisen vahva ohjauksellinen tuki, kuutta nuorta kohden on yksi työvalmentaja ja kolme yksilövalmentajaa. Valmennuksen aikana nuoren tavoitteet valitaan hänen koko elämäntilanteeseensa sopiviksi. Saumalla perinteinen starttivalmennus ja etsivä nuorisotyö on yhdistetty. (Heiskanen- Nikula 2010.)

”Ideana on ollu se et saatas siitä semmonen tukevampi paketti... se on starttivalmennuksen ja etsivän työn kumppanuuden yhteispeli tää Sauma”

Sauma toimii myös eräänlaisena kartoituspaikkana nuorille; yhdessä valmentajien kanssa voidaan pohtia mikä olisi nuorelle sopiva ja mieluinen jatkopaikka valmennuksen päätyttyä. (Vänni 2010.) Nuoren ja yksilövalmentajan ohjaussuhde ei katkea Sauma-valmennuksen päätyttyä, vaan yksilövalmentajat pyrkivät varmistamaan nuoren seuraavan paikan suunnitelmat ja jatkosijoittumisen (Heiskanen- Nikula 2010).

Sauman toimintaan pääsee mukaan nopeasti, keskiössä on yksilön tarve, sopimus valmennusjaksosta tehdään yksilön tarpeiden mukaisesti. Sauman joustavuutta kuvaa se, että kaikki asiat ovat sovittavissa ja kaikki erilaiset sopimuspohjat ovat mahdollisia nuoren lähtökohdista katsottuna. (Orell 2010.)

”Räätälöidään oikeesti nuoren tarpeista lähtösin se valmennuksen pituus(...)ja lähettään kattomaan niitä tavoitteita sen nuoren kokonaiselämäntilanteesta”

Saumassa jokaisella nuorella on oikeus mielekkääseen tekemiseen ja nuori huomioidaan kokonaisvaltaisesti. Tekevän työpajoilla on mahdollista olla vuosiakin töissä, Saumassa ollaan vain käymässä ja jatkoa suunnittelemassa. Sauman toimintaperiaatteena on jatkuva joustavuus ja muutoksessa oleminen, nuorten tarpeiden mukaisesti. Sauma- valmennukseen ei nuorten tarvitse hakea erikseen eikä valmentautujilta vaadita lahjakkuutta. (Heiskanen- Nikula & Vänni 2010.)

Työvalmennuksen näkökulmasta Saumalla tehdään oikeita, nuorelle räätälöityjä töitä. Saumalla tehdään paljon tilaustöitä, joiden lisäksi nuoret pääsevät itse myös ideoimaan ja suunnittelemaan itseään kiinnostavia työtehtäviä. Saumassa nuoret pääsevät kehittämään omia työtekniisiä taitojaan, työtehtävät ovat yksilöityjä kullekin nuorelle oman kiinnostuksen mukaisesti. Sauma-valmennuksen nuorten työt ovat konkreettisia, isona osana ovat asiakastilaukset, jolloin nuori toimii yhteistyössä asiakkaiden kanssa, ja saa näin myös kokemusta asiakaspalvelusta. (Vänni 2010.) Työtehtäviä tehdään myös EkoCenterin ulkopuolella, vaikkakaan ei Tekevän muissa yksiköissä, ohjaus on kuitenkin Sauma -valmennuksessa (Heiskanen- Nikula 2010).

Yhteenvetona Sauma-valmennuksen erityispiirteitä muihin starttivalmennusyksiköihin verrattuna ovat:

- Vahva ohjauksellinen tuki
- Yksilövalmentajan ja nuoren ohjaussuhteen jatkuminen valmennuksen loputtua
- Sopimus pohja valitaan nuoren lähtökohdat huomioon ottaen
- Sauma-valmennukseen on mahdollista päästä muutamassa päivässä
- Valmennus kestää vain muutaman kuukauden ja Sauma-valmennus toimii nuoren jatkosijoittumisen suunnittelun paikkana
- Nuorille suunnitellaan räätälöidyt työtehtävät oman kiinnostuksen mukaisesti

6.4 Työntekijöiden kehitysehdotuksia ja tulevaisuuden näkymiä Sauma- valmennukseen

Toiveena olisi saada Saumaan kaksi työvalmentajaa, jolloin toiminnan laajentaminen olisi mahdollista. Myöhemmin olisi toiveissa saada Sauman toimintamalli levitettyä muillekin Tekevän työpajoille. (Vänni 2010.) Toiveena olisivat myös isommat työtilat sekä enemmän työvälineitä (Orell 2010).

Valmentajien mielestä olisi tärkeää saada laajennettua toimintaa, jolloin voitaisiin kattaa useampia, etenkin naisille suunnattuja aloja. He toivovat lisäksi, että nuoret voisivat mennä kaikkiin Tekevän työpisteisiin kokeilemaan erilaisia töitä ja pohtia samalla mikä sopisi itselle parhaiten. Yhtenä vaihtoehtona voisivat olla eri alojen ihmisten vierailut, jolloin he kertoisivat omasta työstään ja sitä kautta nuoret saisivat jonkinlaisen käsityksen myös Tekevän työpisteiden ulkopuolisista aloista. Tekevän työpajojen toimipisteitä olisi hyvä päästä Saumassa olevien valmentautujien kokeilemaan, näin he saisivat kattavamman kuvan työpajan erilaisista työtehtävistä. Toistaiseksi nuoret itse eivät ole halunneet lähteä tutustumaan muihin työtehtäviin. Tarkoituksena olisi, että Sauman nuoret voisivat mennä työskentelemään muillekin työpajoille. Nuoret voisivat siis tehdä töitä millä tahansa työpajalla, mutta valmennus vastuu säilyisi Sauman työ- ja yksilövalmentajilla. (Orell & Heiskanen- Nikula 2010.)

Tulevaisuudessa tarkoituksena olisi muuttaa Sauman toimintaa projektityöskentelymäisempään suuntaan, jolloin Sauman valmentautajat voisivat tehdä töitä enemmän yhteistyössä. Yhteistyökumppanit ovat Tekevän toiminnan ulkopuolelta, esimerkkinä teatteri Pii, jolle tehdään tilaustyönä karusellia teatterin lavasteisiin. (Vänni 2010.)

Kouluyhteistyötä haluttaisiin kehittää. Yksi mahdollisuus olisi luoda toiminnallinen kymppiluokka, jonne nuoret voisivat itse hakeutua. Näin he voisivat valita itselleen mieleisen tavan suorittaa opintojansa. Tällä linjalla voitaisiin räätälöidä nuorelle sopiva paketti työpajan, yksilöohjauksen ja koulun yhteistyössä. Ylipäänsä oppilaitosyhteistyön kehittäminen olisi tärkeää, jotta voitaisiin parantaa opettajien ja työpajaohjaajien yhteistyötä. Sitä kautta olisi mahdollista saada nuorelle yksilöllinen yhteistyöpa-

ketti työpajan, yksilöohjauksen ja koulun välille. Orell lisää, että monimuoto- opiskeluiden kautta voidaan suorittaa melkein mitä tahansa, kyse on vain oppimisympäristön tunnistamisesta. (Heiskanen- Nikula & Orell 2010.)

Heiskanen- Nikulan mukaan kaikki palvelut ovat niin eriytyneitä, että tällä hetkellä tarvitaan erillisiä työntekijöitä auttamaan nuorta löytämään itselleen sopivat ja tarpeelliset palvelut. Sen vuoksi etsivän työn työtettä pitäisi siirtää jokaiseen pirstaloituneeseen palveluun. Jos palveluiden rakennetta saataisiin muutettua, etsivien nuorisotyöntekijöiden tarve nykyisellään vähenisi. (Heiskanen- Nikula 2010.)

Jyväskylässä olisi tarvetta voida ottaa Sauman kaltaiseen valmennukseen huomattavasti enemmän nuoria kuin tällä hetkellä on mahdollista. Päihdekuntoutujille toivotaan enemmän tekemistä, tällä hetkellä se on vain kuntouttavaa työtoimintaa kun päihdeongelmasta on suurimmilta osilta selvitty. (Heiskanen- Nikula & Orell 2010.) Valmentajat toivoisivat, että yhteistyö päihde- ja mielenterveyspalveluiden kanssa olisi tiiviimpää. Työpajatyöskentely olisi erittäin hyvä asia päihdepalvelun tukena. (Heiskanen- Nikula 2010.)

7 OPINNÄYTETYÖN MENETELMÄT, AINEISTO JA TULOKSET

Teen opinnäytetyöni Tekevä- säätiölle tilaustyönä. Opinnäytetyöni käsittelee Tekevässä toimivaa Sauma- valmennusta. Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen ja tutkimusmenetelmänä käytän teemahaastatteluja. Tutkimustehtävänäni on kirjoittaa Saumavalmennuksen toimintakuvaus ja kuvata nuorten kokemuksia Saumavalmennuksesta.

Eskolan ja Suorannan mukaan laadullisen tutkimuksen tunnuspiirteisiin kuuluu tietyt aineistonkeruumenetelmät, joita voivat olla esimerkiksi haastattelu, havainnointi, päiväkirjat ja kirjeet, sekä kuvallinen aineisto ja äänimateriaali kuten elokuvat ja lehtikirjoitukset. Muita tunnuspiirteitä ovat prosessimaisuus, jolloin tutkimuksen eri vaiheet ovat yhteydessä toisiinsa ja tutkimusprosessin aikana tutkimus elää ja on jatkuvassa muutoksessa. Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavien oma näkökulma on keskiössä, tätä kutsutaan myös naturalistiseksi otteeksi. Tämä tarkoittaa, että tutkittavaa asiaa tutkitaan omassa luonnollisessa ympäristössään, tutkija ei puutu tai vaikuta tutkittavaan ilmiöön. (Eskola & Suoranta 2008, 15–20.)

Laadullista tutkimusta tehtäessä tulisi muistaa, ettei tutkijan omien uskomusten ja arvostuksien tulisi välittyä tutkimukseen, tai ainakin pitäisi pyrkiä tunnistamaan omat ennakoasenteensa. Laadullisen tutkimuksen tulisi olla aineistolähtöistä analyysiä, ilman ennako-olettamuksia. Kvalitatiivisen tutkimuksen ominaispiirteisiin kuuluu pieni määrä tapauksia, joiden avulla tavoitellaan syvää ja perusteellista analyysiä tutkimuskohteesta. Tämän vuoksi tutkimukseen pyritään saamaan edustava ja harkinnanvarainen otos tutkittavasta ilmiöstä. (Emt. 2008, 15–20.)

Haastattelu on yleisin aineistonhankintatapa Suomessa. Haastattelun avulla haastatteliija haluaa selvittää jotain haastateltavasta kysymällä kysymyksiä heiltä. Haastattelusta on muokkautunut keskustelumaisempi haastattelumuoto verrattuna kysymysvastausmalliin. Hirsjärven ja Hurmeen (1980,4) mukaan haastattelu on vuorovaikutustilanne, jota haastatteliija ohjaa ja jossa hän motivoi haastateltavaa. Haastatelta-

van tulee voida luottaa antamiensa tietojen säilymiseen luottamuksellisina. (Eskola & Suoranta 2008, 85–86.)

Tutkimushaastattelussa ihminen nähdään subjektina ja aktiivisena osapuolena, hän tuottaa merkityksiä itseään koskevista asioista. Haastattelun avulla saadaan tietoa aihepiireistä, joita on kartoitettu toistaiseksi vähän, ja sitä kautta voidaan syventää tietoa. Haastattelun haittapuoliksi katsotaan haastattelijan mahdollisesti puutteellinen koulutus, taito tai kokemus. Haastattelut ovat aikaa vievä tiedonkeruumuoto, itse haastatteluun ja litterointiin kuluu paljon aikaa. Haastattelua tiedonkeruumenetelmänä kritisoidaan sen luotettavuuden näkökulmasta, haastateltava antaa helposti ”sosiaalisesti suotavia vastauksia”. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 35.)

Eskola ja Suoranta ovat määritelleet neljä erilaista haastattelutyyppiä; strukturoitu haastattelu, puolistrukturoitu haastattelu, teemahaastattelu sekä avoin haastattelu. Strukturoitu haastattelu on lomakehaastattelu, jossa vastaukset kirjaa haastattelija, kaikille esitetään samat kysymykset ja vastausvaihtoehdot on annettu valmiiksi. Puolistrukturoitu haastattelu eroaa strukturoidusta haastattelusta haastateltavien vapaa- muotoisilla vastauksilla. Teemahaastattelussa kysymysten aihepiirit on määritelty etukäteen, kysymyksiä ei esitetä kirjaimellisesti samanlaisina kaikille haastateltaville vaan aiheet käydään läpi teemoittain. Avoin haastattelu on edellä mainituista malleista keskustelunomaisin, siihen on valittu ennalta tietty aihe, mutta jokaisen haastateltavan kanssa ei välttämättä käydä läpi samoja asioita. (Eskola & Suoranta 2008, 85–86.)

Aloitin opinnäytetyöni tekemisen heinäkuussa, jolloin kävin tutustumassa Saunavalmennukseen ja Tekevän toimintaan yleisellä tasolla. Heinä- ja elokuun aikana kirjoitin teoreettista viitekehystä tutkimukselle. Elokuussa jatkoin viitekehyksen kirjoittamista, sekä suunnittelin kysymykset työntekijöiden ja nuorten haastatteluihin. Itselleni työpajatoiminta ja starttivalmennus olivat suhteellisen uusia asioita, joten kirjoittamalla ensin teoreettista viitekehystä opinnäytetyölle, pystyin perehtymään aihepiiriin. Teoreettisen viitekehyksen kirjoittaminen ensin helpotti haastatteluiden suunnittelua ja koko tutkimuksen jäsentymistä. Haastattelut olin suunnitellut tekeväni syyskuun

aikana. Tein yhteensä kahdeksan haastattelua. Pysyin aikataulussa suunniteltujen kolmen työntekijän ja kolmen nuoren haastatteluiden suhteen. Näiden jälkeen totesin aineistoni nuorten haastatteluista olevan kovin suppea ja päätin tehdä edellisten lisäksi vielä kaksi haastattelua nuorille. Toisen näistä haastatteluista tein kasvotusten Sauma- valmennuksen tiloissa.

Koska tutkimuksen tarkoituksena on selvittää miten nuoret ovat kokeneet Saumavalmennuksen, miten he ovat siitä hyötäneet ja onko valmennuksella ollut vaikutusta heihin, päädyin tekemään tutkimuksen laadullisesti. Näin pääsin lähemmäs nuorten omaa kokemusmaailmaa ja he saivat kertoa näkökulmistaan omin sanoin. Tutkimuksessa oli tärkeää, että nuoret itse pääsivät ääneen. Alun perin tarkoituksena oli, että tekisin kaikki haastattelut kasvotusten, jotta saisin edes jonkinlaisen kontaktin nuoriin ja heidän olisi ehkä ollut helpompi vastata kysymyksiin. Haastateltavia nuoria valitessa kävi ilmi, että osa nuorista oli jo vaihtanut paikkakuntaa ja oli esimerkiksi opiskelemassa toisessa kaupungissa. Tämän vuoksi päätimme yhdessä ohjaajien kanssa, että tekisin suurimman osan haastatteluista puhelimitse. Pyrin ennen haastatteluiden tekemistä pohtimaan miten puhelinhaastattelut tulisivat sujumaan. Tiesin, että nuoret olisivat ujoja, ja mietin valmiiksi miten selviäisin hiljaisista hetkistä ja mitkä voisivat olla tarkentavia kysymyksiä, ilman johdattelua. Yhden nuorten haastattelun tein Sauma- valmennuksen tiloissa kasvotusten, tämä oli mahdollista koska kyseinen nuori oli parhaillaan Sauma- valmennuksessa.

Puhelinhaastattelut ovat suhteellisen uusi ja vähän tutkittu haastattelumuoto. Puhelinhaastatteluja on käytetty erityisesti markkinointi ja mielipideselvityksiin. Puhelinhaastatteluiden etuna ovat kustannussäästöt. (Eskola & Suoranta 2008, 90–91.) Muita puhelinhaastattelun etuja ovat niiden joustavuus, mahdollisuus kysymyksen toistamiseen sekä tarkentavan kysymyksen esittämiseen. Jotta puhelinhaastattelun avulla saadaan mahdollisimman kattavat vastaukset, tulisi tutkimuksen aihepiirit ja kysymykset kertoa haastateltavalle etukäteen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73–74.) Puhelinhaastatteluita on käytetty suuria, strukturoituja joukkotutkimuksia tehdessä. Kritiikkiä on aiheuttanut haastattelun konteksti, puhelimesta ei voida nähdä toisen eleitä eikä ilmeitä, esimerkiksi hiljaisena hetkenä on vaikea tietää pohtiiko haastateltava vasta-

ustaan vai eikö hän esimerkiksi ole ymmärtänyt kysymystä. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 64.)

Opinnäytetyöni haastattelut tein teemahaastatteluina eli puolistrukturoidun haastattelumenetelmän avulla. Haastattelun aikana pysyin tietyissä teemoissa, mutta tarpeen vaatiessa vaihdoin aihepiirien järjestystä ja joihinkin nuorten kertomiin asioihin perehdyin enemmän kuin toisiin. Välillä huomasin, ettei haastateltava ymmärtänyt kysymystä ja siksi saatoin purkaa kysymystä osiin, tai selventää mitä olin kysymässä. En halunnut olla liian sitoutunut valmiisiin kysymyksiin, vaan tarvittaessa oli mahdollista pyytää tarkennusta, tai kysyä esille nousseesta aiheesta, jota ei välttämättä ollut lainkaan haastattelurungossa. Teemahaastattelu luo mielestäni haastattelutilanteelle vuorovaikutuksellisemman ja rennomman ilmapiirin verrattuna strukturoituun haastatteluun.

Aloitin haastattelut haastattelemalla kolmea Tekeväen työntekijää, jolloin oli mahdollista harjoitella haastattelun tekemistä, saada itselle syvempi kuva Sauma- valmennuksesta sekä tarkentaa nuorten haastattelukysymyksiä tarpeen vaatiessa. Ennen haastatteluita lähetin kysymykset etukäteen sähköpostilla työntekijöille. Työntekijähaastattelut tein kasvotusten ja nauhoitin ne. Kaksi haastateltavista toimii Sauman yksilövalmentajina ja yksi työvalmentajana. Alun perin tarkoituksena oli, että olisin haastatellut työvalmentajaa, joka työskenteli Sauma-valmennuksessa heti sen perustamisen jälkeen. Näin olisin voinut verrata miten Sauma-valmennus on muuttunut ensimmäisen vuoden aikana ja kuinka toiminta on kehittynyt. Valitettavasti kyseistä haastattelua ei kuitenkaan voitu toteuttaa. Pääsin haastattelemaan Sauman nykyistä työvalmentajaa, joten sain kuitenkin sitä kautta tietoa Sauman työvalmennuksesta.

Työntekijöiden haastatteluiden tarkoituksena oli saada monipuolinen ja yksityiskohtainen kuvaus Sauma- valmennuksesta. Tämä muodosti haastattelut enemmänkin selonteoiksi, kuin varsinaisiksi tutkimushaastatteluiksi. Tästä johtuen työntekijöiden haastatteluita ei analysoitu, vaan etsin tekstistä olennaisimmat seikat kuvaamaan Sauma- valmennusta. Lähdin purkamaan työntekijöiden haastatteluita litteroinnin jälkeen etsimällä tekstistä olennaiset vastaukset kysytyihin kysymyksiin. Tämän jäl-

keen etsin vastauksista muita, kysymysten ulkopuolelle jääviä, mutta olennaisia asioita Sauma- valmennuksesta. Viimeisenä etsin tekstistä lainauksia, jotka kuvastivat vastauksia.

Teemahaastattelu toimi hyvin nuorten haastatteluissa, koska se antoi itselleni haastattelijana liikkumavaraa. Kuten osasin odottaa, monet nuorten vastaukset olivat vähäsanaisia ja teemahaastattelu antoi mahdollisuuden tarkentavien ja selventävien lisäkysymysten esittämiseen. Toisaalta teemahaastattelu tuntui myös haastavalta menetelmältä, koska itselläni ei ole aiempaa haastattelukokemusta. Haastattelut vaativat jatkuvaa, tietynlaista tilannetajua, jotta olisi ollut mahdollista esittää lisäkysymykset sopivaan aikaan, ja että olisin osannut kysyä juuri oikeat kysymykset.

Nuoret joita haastattelin, valitsi pääosin yksilövalmentaja Timo Orell, mutta valinnoista keskustelivat kaikki valmentajat. Kriteerinä oli, että osa haastateltavista oli käynyt valmennuksen jo jonkin aikaa sitten, jolloin sen vaikutukset olisi helpompi jäsentää ja valmennuksen hyödyt olisivat jo nähtävillä. Osa haastatelluista nuorista oli parhailaan Sauma- valmennuksessa, mutta valmentajien arvion mukaan he olivat jo saaneet kuvan Sauman toiminnasta ja olivat siten sopivia haastatteluun. Orell varmisti nuorilta heidän suostumuksen haastatteluun ja sen nauhoitukseen, sekä kertoi nuorille kysymykset etukäteen. Tämän jälkeen soitin haastateltaville itse ja sovin haastattelun ajankohdasta. Ennen varsinaisen haastattelun aloittamista varmistin vielä nauhoitusluvan ja kerroin että vain minä kuuntelisin nauhoitteet.

Aloitin nuorten haastatteluiden aineiston käsittelyn litteroimalla kaikki haastattelut. Litteroinnin jälkeen luin vastaukset useaan kertaan läpi ja tutustuin koko aineistoon. Sen jälkeen teemoittelin vastaukset aihepiirien mukaisesti kahteentoista eri teemaan. Tämän jälkeen etsin yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia vastauksista sekä kirjasin haastatteluiden tulokset. Tulosten kirjaamisen jälkeen aloitin analysointivaiheen. Analysointivaiheessa pyrin peilaamaan nuorten vastauksia Sauma-valmennuksen tavoitteisiin, jotta olisi mahdollista todeta tavoitteiden toteutuminen. Analysointi osoittautui yllättävän vaikeaksi, oman kokemattomuuteni ja suhteellisen niukkojen vastausten vuoksi.

Haastattelin viittä 17- 22 vuotiasta nuorta aikuista. Suurimmalla osalla haastatelluista oli pohjakoulutuksena peruskoulu. Osalla nuorista oli ollut aikaisemmin opiskelupaikka, mutta silloinen koulutus oli jäänyt kesken. Haastateltavat olivat olleet Saumassa 1-5 kuukautta. Kaikki haastateltavat olivat olleet valmennuksessa viimeisen vuoden aikana. Haastatteluja tehdessä osa nuorista opiskeli, osa oli Saumavalmennuksessa, ja yksi heistä ei opiskellut tai käynyt töissä. Suurin osa haastateltavista oli tullut mukaan Saumavalmennukseen etsivän nuorisotyön työntekijöiden kautta, osa koulun opinto-ohjaajan tai työvoimatoimiston kautta.

Kaikilla nuorilla oli jonkinasteinen työskentelysuhde etsivien nuorisotyöntekijöiden kanssa ennen Saumavalmennuksen aloittamista. Työskentelysuhde saattoi kuitenkin olla lyhyt ja yksi nuorista kertoi, ettei ollut tekemisissä etsivien nuorisotyöntekijöiden kanssa ennen Sauman aloittamista. Nuori ei siis kokenut olevansa etsivän nuorisotyön tai yksilövalmennuksen asiakas. Tähän voi olla syynä Heiskanen- Nikulan kertoma menettelytapa, jolloin valmentajat eivät tuoneet selkeästi ilmi nuoren yksilövalmennusta kyseisellä termillä tai sitten Saumavalmennuksen aloittaminen tapahtui lyhyellä aikavälillä.

"Se (yksilövalmentaja) soitti mulle yks päivä ja sitte me tutustuttiin, sitte se tarjos tommosta vaihtoehtoo(...)siitä se lähti eteenpäin"

Kaikki nuoret kokivat saamansa valmennuksen hyväksi. Eniten esille noussut asia oli tulevaisuuden suunnittelu yhdessä yksilövalmentajien kanssa. Osa nuorista taas korosti valmentajien tukea, kannustusta ja keskusteluapua aina tarvittaessa. Nuorten kommentit kuvastavat heidän kokemaansa luottamuksellista suhdetta turvalliseen aikuiseen.

"Vähä niinku kaveri, mut ei kuitenkaan"

"Jos oli joku mieltä painava asia, mihin tarvitsi apua(...)pysty yhdessä miettimään että mitenkä tästä eteenpäin"

Nuorten kommentit kuvastavat myös yksilövalmentajien asiakaslähtöistä ja tasa-arvoista työtettä. Nuoret eivät koe, että he olisivat asiakkaita, vaan että he yhteistyössä yksilövalmentajien kanssa suunnittelevat tulevaisuuttaan. Osalla nuorista on todennäköisesti useita viranomaisten asiakasohjauksia takanaan. Kuten yksilövalmentaja Orell totesi, Sauma-valmennuksessa nuoret saavat itse asettaa omat tavoitteensa ilman, että joku ulkopuolinen kertoo mikä olisi parasta nuorelle.

”Kyl me Timon kans keskusteltiin siitä että mitä myö tehtäs”

Nuoret pitivät hyvänä asiana sitä, että joku oli koko ajan ohjaamassa tekemistä. Eniten ohjausta nuoret olivat saaneet tulevaisuuden suunnitteluun, kaksi heistä oli hakenut kouluun yhdessä yksilövalmentajan kanssa ja yhdellä nuorella on koulutukseen hakeutuminen tulevaisuuden suunnitelmissa. Nuorten vastauksista heijastuu ohjaajien korostama valmennuksen väliaikaisuus ja jatkopaikan suunnittelu. Kaikille nuorille oli tehty jatkosuunnitelma ja vain yksi ei sijoittunut minnekään Sauma- valmennuksen jälkeen.

Yksi haastatelluista vastasi, ettei ollut saanut minkäänlaista yksilö- tai lähiohjausta. Kuitenkin kyseinen nuori oli Sauma- valmennuksen aikana päättänyt hakea koulutukseen ja opiskeli haastatteluiden tekohetkellä. Osa nuorista vastasi, ettei valmennus ole vaikuttanut heihin millään tavalla. Kuitenkin he kertoivat, että ovat yhdessä yksilövalmentajien kanssa suunnitelleet jatkoa Sauman jälkeen, ja osa heistä on hakenut kouluun valmennuksen aikana, ilman valmennusta he olisivat tuskin hakeneet kouluun lainkaan. Tämä kertoo mielestäni siitä, etteivät nuoret ole kokeneet olevansa lähivalmennuksessa tai lähiohjauksessa. On mahdollista, että he eivät tienneet ohjauksesta käytettävää termiä, tai eivät vain kokeneet olevansa ohjattavina. Mielestäni se voi olla hyväkin asia; nuoret ovat voineet kokea saavansa apua ja tukea, ilman holhousta.

Heiskanen- Nikula kertoi, että yksilövalmentajat ovat tehneet tietoisien valinnan olla korostamatta yksilöohjausta tiettyjen nuorten kanssa. Heiskanen-Nikulan mukaan nuoret ovat olleet jo ennen Saumalle tuloa monissa erityistoimenpiteissä ja erityis-

työntekijöiden asiakkaina. Erityistuesta ei kuitenkaan ole ollut apua ja nuoret ovat kylläntyneet heihin kohdistettuihin erityistoimenpiteisiin. Ongelmana on ollut toimenpiteistä puuttunut luottamuksellinen työskentelysuhde. Haastatteluissa nuoret eivät puhuneet yksilöohjauksesta mahdollisesti siksi, että nuoret eivät halua kokea itseään erityisten toimenpiteiden kohteeksi. Nuorten tulee saada tuntea normaaliuden ja onnistumisen tunteita. Itse toiminnan tulisi antaa puhua puolestaan, jolloin nuoret voisivat kokea itsetunnon ja hallinnan tunteen kohoavan. (Heiskanen-Nikula 2010.)

Kaikki nuoret kokivat hyötynsä valmennuksesta jollain tavalla. Osa heistä oli kiinnostunut puualasta, ja he aikovat hakea alan koulutukseen.

”Jos mä en ois ollu siinä (Sauma-valmennuksessa) mä en ois melko varmaan hakenu ees kouluun”

Nuoret kertoivat oppineensa uusia asioita ja taitoja valmennuksen aikana. Kahdella heistä kypsyi päätös kouluun hakemisesta valmennusjakson jälkeen. Suurin osa haastatelluista kertoi saaneensa tukea arjenhallintaan vuorokausirytmien korjaantumisessa. Yksilöohjauksen tavoitteena arjenhallintaa vaikeuttavien asioiden ratkaiseminen on toteutunut kyseisten nuorten kohdalla. Toisaalta yksi haastatelluista huomautti, että päivärytmi saattaa nopeasti kääntyä takaisin kun valmennus loppuu, mikäli jatkoaikassa ei voi aloittaa välittömästi.

”Kun jakso loppuu nii sittehän se palaa siihen ennalleen”

He saivat myös valmennusta työelämään, työpaikalla toimimiseen sekä työnhakutilanteisiin. Tärkeänä he pitivät myös sosiaalisten tilanteiden harjoittelua ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Jotkut heistä olivat tyytyväisiä jo siksi, että he olivat saaneet jotain konkreettista tekemistä arkeensa.

”Nytte hain kouluun eikä tullu lorvittua hirveemmi”

Yhtä lukuun ottamatta haastatellut nuoret uskovat työvalmennuksen kautta saadun työkokemuksen hyödyttävän heitä tulevaisuudessa, kun he hakeutuvat opiskelemaan tai työhön. Yksi heistä osasi työtehtävät jo ennen valmennusta, mutta oppi nyt tekemään töitä erilaisilla välineillä ja työkaluilla.

”No kyllähän se et jos on alalta jonkunnäköstä kokemusta nii parantaa sitä koulutukseen pääsemistä”

”Varmaan helpompi päästä ku semmonen kuka ois vaan lusmuillu”

Vain yksi ei kokenut Sauma-valmennuksen työtehtävien hyödyttäneen häntä millään tavalla, tällä hetkellä hän opiskelee täysin eri alaa. Hän kertoi myös, että oli tehnyt vastaavia tehtäviä jo peruskoulun aikana, eikä töissä ollut mitään uutta opittavaa. Hän oli ainoa haastateltava joka ei ollut kiinnostunut puualasta lainkaan. Kyseinen nuori oli kuitenkin aloittanut opiskelun syksyllä ja kertoi yksilövalmentajien auttaneen häntä opiskelupaikan saamiseksi. Kaikki valmennuksen käyneet nuoret eivät kiinnostu puualasta, eikä se ole tarkoituskaan. Kuitenkin tämäkin nuori on selvästi hyötynyt valmennuksen aikaisesta yksilöohjauksesta.

Kaikki nuoret ovat hyötynyt Sauma- valmennuksesta; he kertovat että kiinnostus tiettyyn alaan tai opiskeluun heräsi valmennuksen aikana. Viidestä nuoresta vain yhdellä ei ole tällä hetkellä työ- tai opiskelupaikkaa, mutta hänkin kertoi kiinnostuneensa puualasta, ja saattaa tulevaisuudessa hakea töitä alalta.

”et on jotain tekemistä ja saa samalla miettiä että mitäköhän sitä keksis”

Nuori, joka ei Sauma-valmennuksen jälkeen sijoittunut koulu- tai työelämään, kertoi että hän haluaa ensin odottaa alkuvuodesta alkavaa varusmiespalvelustaan, ja vasta sen käytyään hän pohtii haluaisiko hakeutua opiskelemaan tai työelämään. Mielestäni tämä kertoo nuoren motivaatiosta saada itselleen jotain tekemistä. Tämän nuoren kohdalla etsivien työntekijöiden tekemä psykososiaalinen muutostyö ja motivointi ovat onnistuneet nykytilanteesta huolimatta. Juuri nuoren oman motivaation ja mie-

lenkiinnon herättäminen on erittäin haastavaa. Vain yksi viidestä haastatelluista on samassa tilanteessa kuin ennen valmennusta, josta voidaan päätellä että Sauma-valmennuksella on ollut suuri rooli nuorten tulevaisuutta ajatellen.

”Ekoraksan kautta se lähti, et tää on se mun juttu”

Työvalmentaja Vänni kertoo Sauma-valmennuksen tavoitteiksi nuoren minäkuvan vahvistumisen ja itseluottamuksen parantumisen. Haastatteluista ei selvinnyt ovatko kyseiset tavoitteet toteutuneet nuorten itsensä mielestä. Suurin syy siihen on varmasti se, etten erikseen kysynyt minäkuvaan ja itseluottamukseen liittyviä kysymyksiä. Vänni kertoo, että valmennuksen tavoitteisiin kuuluu myös nuorten aktivointi. Mielestäni tämä tavoite on saavutettu melkein kaikkien nuorten kohdalla; yhtä lukuun ottamatta kaikki ovat siirtyneet jatkopaikkaan ja pysyneet siellä ainakin haastatteluiden tekohetkeen asti. Toisin sanoen heillä on ainakin jonkin tasoinen motivaatio jatkaa esimerkiksi uudessa opiskelupaikassa.

Nuoret kokivat Saumalla tehtävät työt monipuolisiksi ja mieleisiksi: nuoret tekivät paljon maalaamis- ja kunnostustöitä. Nuorten työtehtäviin kuuluivat esimerkiksi hiominen, maalaaminen, koristemaalaus sekä aidan kasaus. Suurin osa töistä liittyi puu-alaan ja yksi nuorista olikin tekemässä puusepän työkokeilua. Asiakastöinä nuoret tekivät yhdessä 40-luvun työvaatekaapin pintakäsittelyn sekä lavasteita teatteri Piille. Aiemmat asiakastyöt ovat olleet ainakin laatikoiden ja naulakoiden tekemistä. Nuoret tekivät monenlaisia korjaus- ja rakennustöitä. Samalla he oppivat esimerkiksi maalaustekniikkaa sekä työvälineiden huoltamista. Kaikki haastatellut olivat tehneet asiakastöitä, mutta vain yksi heistä oli tehnyt yhteistyötä asiakkaan kanssa.

Kaikki haastateltavat kertoivat viihtyneensä saumalla hyvin, ja heidän mielestään oli tärkeää, että tällainen valmennus on suunnattu nuorille. He kertoivat Sauman olevan mukava ja rento paikka ja he kokivat saavansa apua erilaisiin ongelmiin. Osa heistä mainitsi sauman eduksi rauhallisen ilmapiirin ja työtahdin.

”Hommat tehään, mutta ei kuitenkaan tarvinnu niinku niska limassa raataa”

Nuorten mielestä valmennuksen aikana töitä oli yleensä tarpeeksi, mutta oli myös hetkiä, jolloin aika kävi pitkäksi. Yksi haastateltavista kertoi, että kesällä töitä oli liian vähän ja ohjaajat eivät olleet aina tavoitettavissa.

”Vaikeeta ku ei ollu koko ajan ketään valmentamassa”

Kesällä ongelmana ovat ilmeisesti työntekijöiden lomat, jolloin työtä saattaa valvoa joku Sauman ulkopuolinen työvalmentaja. En tiedä olisiko mahdollista ohjeistaa Sauman ulkopuolisia työvalmentajia enemmän tai auttaisiko lomien kerrostaminen.

Haastatellut kertoivat kaikkien töiden olleen heille mieleisiä ja heillä oli mahdollisuus vaikuttaa omiin työtehtäviinsä. Haastateltavat toivoivat parempia työtiloja ja ”omaa paikkaa” työn tekemiselle. Suurin osa heistä ei haluaisi muuttaa mitään Sauma-valmennuksessa.

Yksi haastateltavista kertoi, että olisi halunnut tutustua muihin valmentautujiin paremmin yhteisen tekemisen kautta. Osan ajasta hän oli ollut Saumalla yksin, eikä ollut tutustunut muihin silloinkaan kun heitä oli Saumalla ollut. Hän olisi halunnut tutustua paremmin muihin ja kokea kuuluvansa ryhmään. Yhteisöllisyys puuttui Saumasta. Ongelma on hankala ratkaista, koska nuoret ovat saumalla vain vähän aikaa, välillä saattaa olla viikkojen tauko ennen kuin he tulevat taas takaisin. Juuri Sauman joustavuuden vuoksi nuorilla ei ole ollut tilaisuutta tutustua toisiinsa kovin hyvin. Sauman toimintaa pyritään kuitenkin muuttamaan projektityöskentelymäisemmäksi, jolloin valmentautajat tekevät yhdessä erilaisia projekteja. Tämä voisi olla ratkaisuna ryhmähengen puuttumiseen.

8 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Huomionarvoista on mielestäni se, että vain yksi nuorista tuo esiin haastattelussaan muut valmentautajat. Koskelan (2008) tutkimuksessa nuoret kertoivat, kuinka tärkeä osa valmennusta muut nuoret olivat, ja toivat esiin halunsa kuulua ryhmään sekä kokea yhteisöllisyyttä. Sauma- valmennuksessa ollaan vain 1-4 kuukautta, ja valmentautajat vaihtuvat jatkuvasti, myös valmentautujien läsnäolo on vaihtelevaa. Näiden seikkojen vuoksi Saumalla ei ole mahdollista kokea samanlaista ryhmähenkeä kuin muissa starttivalmennusyksiköissä.

Seuraava tutkimus nuorten kokemuksista Sauma- valmennuksessa voitaisiin toteuttaa eri menetelmiä hyväksi käyttäen. Nuoret voisivat itse valita vastausvaihtoehdon esimerkiksi haastattelun, kyselyn ja sähköpostikyselyn väliltä. Tällöin kaikki voisivat vastata mieleisellään tavalla. Nyt nuoret saattoivat jännittää haastattelua, ja se saattoi aiheuttaa osaltaan vähäsanaisia vastauksia. Olisi myös hyvä, jos tulevaisuudessa olisi mahdollisuus haastatella entisiä valmentautujia esimerkiksi muutaman vuoden kuluttua. Tällöin olisi mahdollista nähdä Sauma-valmennuksen pitkäaikaisvaikutukset.

Opinnäytetyöni tulokset eivät mielestäni ole yleistettäviä. Ensinnäkin Saumavalmennuksen kaltaista tukimuotoa ei ole käytössä muualla Suomessa, joten muuta tutkimusta tulosten tukemiseksi ei toistaiseksi ole olemassa. Tutkimuksen aikana nousi kuitenkin samankaltaisia teemoja esiin kuin esimerkiksi Koskelan (2008) tutkimuksessa nuorten kokemuksista starttipajalla. Toinen syy yleistettävyyden ongelmaan on varsin pieni joukko tutkittavia, vain viisi nuorta. Kolmanneksi koin, että nuorten haastattelut opinnäytetyössäni antavat jonkinlaisia suuntaviivoja siitä miten nuoret ovat kokeneet Sauma- valmennuksen, mutta tutkimus jää pintaraapaisuksi, koska nuoret eivät vastanneet juuri lainkaan kehitysehdotuksia kysyttäessä, eikä haastattelussa tullut esiin ovatko nuoret kokeneet työn kautta onnistumisen kokemuksia tai

onko heidän minäkuvansa vahvistunut. Edellä mainitut asiat ovat työntekijöiden mukaan valmennuksen tavoitteita, ja nyt niiden saavuttaminen jäi toteamatta.

Tutkimuksen suurimmaksi haasteeksi muodostui oma kokemattomuuteni haastattelijana, sekä nuorten haastattelut jotka tein puhelinhaastatteluina. Haasteena olivat myös nuoret, joilla oli puutteelliset vuorovaikutustaidot. Eettisyyden ongelma nousi esiin yhdessä haastattelussa, jossa työvalmentaja oli koko ajan läsnä. Toisaalta se oli välttämätöntä, koska haastateltavan suomenkielen taso oli heikko ja monet kysymyksistä piti selittää hänelle perin pohjin. Hän ei kertonut mielipiteitään ja haastattelu oli kokonaisuudessaan todella niukka. Toisaalta oli kuitenkin mahdollista, että työvalmentajan läsnäolo vaikutti haastattelutilanteeseen.

Tutkimus on merkittävä oman alani toiminnalle monestakin syystä. Sauma- valmennus on uusi starttivalmennusmuoto, jossa yhdistetään etsivä nuorisotyö ja yksilövalmennus. Siksi on tärkeää kirjoittaa toimintakuvaus ja dokumentoida Sauman toimintamalli. Opinnäytetyötäni on mahdollista käyttää Sauma- valmennuksen toimintamallin levittämiseksi muille Tekevän työpajoille ja myöhemmin mahdollisesti muillekin työpajoille ympäri Suomen. Opinnäytetyötäni voidaan käyttää myös muiden starttipajojen tukena ja apuna uusia pajoja perustettaessa. Opinnäytetyöni pohjalta on mahdollista tehdä esite Sauma-valmennuksesta sekä valmentajille että valmentautujille.

Kulttuuri- ja opetusministeriön (2009) mukaan työvoimahallinnon palveluihin sijoittui 26 prosenttia etsivän nuorisotyön asiakkaista. Tilastollisesti luku näyttää suurelta. Käytännössä tämä voi kuitenkin tarkoittaa vain esimerkiksi nuoren kirjaamista työttömäksi työnhakijaksi. Se, että nuori on työvoimatoimiston asiakkaana, ei välttämättä edistä nuoren kiinnittymistä hänen tarvitsemiinsa palveluihin. Etsivän nuorisotyön asiakkaista 18 prosenttia sijoittui työpajoille ja 23 prosenttia koulutukseen (Kulttuuri- ja opetusministeriö 2009). Kun nuori on sijoitettu eteenpäin, työskentely hänen kanssaan loppuu. Ongelmana on, ettei kukaan tarkista saapuuko nuori kouluun, tai pysykö hän siellä päivää pidempään. Heiskanen- Nikula kertoi, että nuoret saattavat palautua etsivän työn asiakkaiksi paljon myöhemmin uudestaan. Olisi tärkeää, että

nuori olisi yhteydessä esimerkiksi etsivään työntekijään jo siinä vaiheessa kun hän suunnittelee opintojensa lopettamista. (Heiskanen- Nikula 2010.)

Nuorille ei tällä hetkellä ole tarpeeksi matalan kynnyksen sijoituspaikkoja Saunavalmennuksen jälkeen. Siirtyminen tavalliselle työpajalle saattaa olla monelle nuorelle liian suuri askel. Tämän vuoksi Saunan ja työpajojen väliin pitäisi saada jonkinlaista valmennusta, jossa olisi työpajoja tiiviimpi ohjauksellinen tuki. Linnossuon (2004) mukaan ongelmana on nuorten kokonaisvaltaisten palveluiden puuttuminen. Mielestäni olisi hyvä jos Saunan jatkopaikkana voisi toimia valmennus, jossa olisi mukana etsivä nuorisotyö tai erityisnuorisotyö. Saumassa olevat nuoret tarvitsevat intensiivistä tukea usein pitkään valmennuksen päätyttyä.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen nuorisolain muuttamisesta. Esityksen kautta tavoitellaan julkisia palveluja lähemmäs nuoria sekä nuorten sosiaalista vahvistumista, jonka kautta nuorten olisi mahdollista päästä koulutukseen ja työelämään. Lakimuutoksen avulla halutaan kehittää monialaista yhteistyötä, jotta kuntiin saataisiin uudenlainen ohjaus- ja palveluverkosto. Palveluverkoston tavoitteena olisi palveluiden riittävyys, laadukkuus sekä saavutettavuus. Muutoksen kautta tietojen vaihto eri viranomaisten välillä selkiintyisi viranomaisille luotujen yhteisten menettelytapojen avulla. Tällä hetkellä nähdään, etteivät eri hallinnonalat tee niin tehokkaasti yhteistyötä kuin olisi mahdollista. Ongelmaksi koetaan kokonaiskuvan puuttuminen ja palveluiden sirpaleisuus; nuoret, joilla on alentunut aktiivisuus ja puutteelliset tiedot palveluista, eivät saa tarvitsemaansa apua. Ratkaisuksi tarjotaan varhaista puuttumista sekä nopeampaa palveluihin pääsemistä. (Finlex 2010.)

Heiskanen- Nikula kertoi haastattelun aikana palveluiden pirstaleisuuden olevan yksi tämän päivän suurimmista ongelmista. Hän korostaa yhteistyön yli sektoreiden rajojen olevan tärkeää. Suomessa on todella tiukka tietosuojajärjestelmä, joka hankaloittaa yhteistyötä. Esimerkiksi jos nuori aloittaa työskentelyn etsivän nuorisotyön työntekijän kanssa ja saa itselleen sitä kautta opiskelupaikan. Jos nuori kuitenkin haluaa lopettaa opiskelun, hän vain kirjautuu koulusta ulos ilman, että etsivä työntekijä tietää asiasta. (Heiskanen-Nikula 2010.) Mikäli koulusta oltaisiin yhteydessä nuoren omiin työntekijöihin,

kijöihin, kuten etsiviin tai sosiaalityöntekijään, keskeyttäminen voitaisiin ehkäistä yhdessä keskustelemalla. Toisaalta tietosuojaja korostaa eettisyyttä, ja takaa yksilölle yksityisyyden rajat. Tietosuojaja ja tietojen vaihto viranomaisten välillä tulee muuttumaan oikeusministeriön uuden lainsäädäntöhankkeen myötä, jossa ohjeistetaan etsivän nuorisotyön tietosuojan ja tietojenvaihdon menettelyä. Lakiin nuorisolain muuttamisesta (693/2010) on kirjattu tietojen luovuttaminen etsivää nuorisotyötä varten (7 c §). Etsiville nuorisotyöntekijöille tulisi nuoren suostumuksella luovuttaa tietoja esimerkiksi peruskoulun käyneistä nuorista, joilla ei ole jatkokoulutuspaikkaa, sekä alle 25-vuotiaista nuorista, jotka ovat keskeyttäneet opintonsa. (Finlex 2010.)

Sauma- valmennuksessa olevat nuoret ovat päässeet takaisin palveluiden piiriin ja ovat voineet kiinnittyä uudelleen. Vännin mukaan luottaminen itseensä ja muihin edistää tällaista kiinnittymistä (Vänni 2010). Etsivien nuorisotyön työntekijöiden valtti on mennä sinne missä nuoret ovat, kaikki nuoret eivät syystä tai toisesta voi itse tulla palveluiden pariin. Sauman kaltainen valmennus on tarkoitettu niille nuorille, joille ei riitä nuorille suunnatut yleiset palvelut. Sauma-valmennus on erikoistuneempi ja työmuodot ovat ammatillisesti monipuolisemmat, joiden lisäksi Sauman työskentelymenetelmät mahdollistavat erityisen tuen tarjoamisen. Nuorten moninaistuneet ongelmat ja syrjäytymiskierteen katkaiseminen vaativat nuorten erityis- ja peruspalveluiden lisäksi matalan kynnyksen palveluja nuorille, joille perusmenetelmät ja toimintatavat eivät riitä. Koska nuorten syrjäytyminen ja koulupudokkuus ovat valitettavasti pysyviä ongelmia nyky-yhteiskunnassa, niihin tulee löytää uudenlaisia ratkaisumalleja. Mielestäni ratkaisuina voisivat olla starttivalmennuksen, päihde- ja mielenterveyspalveluiden, etsivän nuorisotyön sekä erityisnuorisotyön yhdistyminen yhteen yksikköön kuten Saumassa ovat etsivä nuorisotyö ja starttivalmennus yhdistyneet. Sauma-valmennus toimii nuorten sosiaalisena vahvistajana sekä ehkäisee nuorten syrjäytymistä.

Hoikkalan (2007,4.) mukaan nivelvaiheen käsitteeseen sisällytetään koulutuspaikan vaihtaminen, koulutuksen keskeyttäminen, syrjäytymisriski sekä koulupudokkuus. Nivelvaihetta on toistaiseksi tutkittu vähän. Heiskanen- Nikulan mukaan kaikki hänen asiakkaansa voisivat vaihtelevien määritelmien mukaan olla nivelvaiheessa (Heiska-

nen-Nikula 2010). Nivelvaihe ei kerro mitään nuoren elämäntilanteesta. Juuri sen vuoksi, että nivelvaiheessa olevien nuorten tilanteet ja tuen tarve vaihtelevat, olisi tärkeää saada nuorille yksilöllisiä palveluita tukemaan nuorta ja auttamaan takaisin kiinnittymisessä. Tärkeää olisi, että peruskouluissa olisi tietoa, taitoa ja resursseja varhaiseen puuttumiseen ja ongelmien tunnistamiseen. Nuorisotyö kouluissa voisi tukea varhaista puuttumista ja edistää nuorten sosiaalista vahvistumista. Opetusministeriön selvityksessä Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheen kehittämistyöryhmän muistiossa (Opetusministeriö 2005) esitetään, että koulun ja työpajojen yhteistyötä tulisi kehittää ja työpajoille suunnitellaan ennalta ehkäisevää päihdetyötä. Mielestäni olisi tärkeää myös ottaa huomioon ne monet nuoret, jotka tarvitsevat intensiivisempää tukea, joille starttivalmennus olisi oikea paikka, koska siellä nuorten on mahdollista saada intensiivisempää tukea kuin työpajoilla. Starttivalmennuksessa on paljon nuoria valmentautujia joilla on jo päihdeongelma, jolloin ennalta ehkäisevän työn lisäksi tarvittaisiin myös paljon korjaavaa työtä ja tukea.

LÄHTEET

Eskola Jari & Suoranta Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino

Filatov Tarja 2007. Minkä välissä ovat välityömarkkinat? Teoksessa Virtanen Annukka, Hautaluoma Marja ja Valtakunnallinen työpajayhdistys ry (toim.) Kadonneet ja pudonneet – Syrjäytymisen sietämätön raskaus. 1.painos. helsinki: Valtakunnallinen työpajayhdistys, 42–44.

Hassinen Markku 2003. Matkaopas kuntouttavaan työtoimintaan. Matka kuntouttavan työtoiminnan valmennuksen, laadun ja prosessien maailmaan. 2. painos. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.

Hassinen Markku 2004. Starttipaja Aapinen. Työpajatoiminnan, yksilövalmennuksen ja palveluohjauksen kehityskulku sekä nykytila Suomessa. 1.painos. Turku: Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.

Hirsjärvi Sirkka & Hurme Helena 2004. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Huhtajärvi Piia 2007. Ammatillinen etsivä työ. Teoksessa Tommi Hoikkala ja Anna Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimuseura, 446–457.

Häggman Erik & Walde´n Jaana 2007. Nuoret ja ulkopuolisuus. Teoksessa Tom Tarvainen, Ville Pietiläinen ja Tapio Kuure (toim.) Nuoret eivät odota. Palvelurakenteen muutos nyt. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:61. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, 27–36.

Järvelä Sampo, Joutsu Else, Koskela Virpi ja Natri Tommi 2008. Starttivalmennus. Taiteen tekemisen keinoin kohti elämää. Helsinki: Valtakunnallinen työpajayhdistys.

Komonen Katja 2007. Työpajatoiminta nuorisotyön muotona. Teoksessa Tommi Hoikkala ja Anna Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimuseura, 429–445.

Koskela Virpi 2008. Miten nuoret tunsivat hyötyneensä starttipajasta? Teoksessa Järvelä Sampo, Joutsu Else, Koskela Virpi ja Natri Tommi. Starttivalmennus. Taiteen tekemisen keinoin kohti elämää. Helsinki: Valtakunnallinen työpajayhdistys, 12–29.

Oman kokoinen elämä. Tarinoita etsivästä nuorisotyöstä. Kokoelma etsivien nuorisotyöntekijöiden kuvauksia. 2010.

Pietikäinen Reetta 2005. Vaihtoehtoisia polkuja etsimässä – työpajanuorten orientaatit. Teoksessa Sinikka Aapola ja Kaisa Ketokivi (toim.) Polkuja ja poikkeamia – Aikuisuutta etsimässä. Tampere: Nuorisotutkimusseura ry, 219–253.

Tuomi Jouni & Sarajärvi Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi

Vehviläinen Jukka 2004. Keppi, porkkana ja kompassi- mikä nuoria liikuttaa? Teoksessa Jukka Hassinen ja Janne Marniemi (toim.) Oppiva koulu- pajakoulut muutoksen tekijöinä. Turku: Valtakunnallinen työpajayhdistys, 42-66.

Välimäki Kari 2007. Nuorelle turvattava erilaiset aikuistumisen polut. Teoksessa Tom Tarvainen, Ville Pietiläinen ja Tapio Kuure (toim.) Nuoret eivät odota. Palvelurakenteen muutos nyt. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:61. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, 21–26.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2004. Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 2004: 19. Sosiaalisen työllistämisen työryhmän raportti. Helsinki:2004.

Heiskanen- Nikula Kirsi 2010. Haastattelu 22.9.2010. Työvalmennussäätiö Tekevä, Jyväskylä.

Heiskanen-Nikula Kirsi 2010. Yksilövalmennuksesta kertominen nuorille. Email sana.toropainen@hotmail.com. 16.11.2010

Orell, Timo 2010. Haastattelu 21.9.2010. Työvalmennussäätiö Tekevä, Jyväskylä.

Vänni, Hilikka 2010. Haastattelu 1.10.2010. Työvalmennussäätiö Tekevä, Jyväskylä.

Internet lähteet

Yleistä Tekevästä. 2010. Tekevä-säätiön kotisivut. Viitattu 2.8.2010.www.tekeva.net, Yleistä.<http://www.tekeva.net/yleista.shtml>

Tekevä, Valmennus. 2010. Tekevä-säätiön kotisivut. Viitattu 2.8.2010.www.tekeva.net, Valmennus.<http://www.tekeva.net/valmennus.shtml>

Tekevä, Tuotanto. 2010. Tekevä-säätiön kotisivut. Viitattu 2.8.2010.www.tekeva.net, Tuotanto.<http://www.tekeva.net/tuotanto.shtml>

Sovatek- säätiö, PowerPoint- esitys 2010. Sovatek-säätiön kotisivut. Viitattu 15.10.2010. <http://www.tekeva.net/ajankohtaista.shtml#yhdistyminen>

Kuure Tapio, 2009. Nuorten työpajojen vaikuttavuuden arviointi- Osaselvitys hankkeeseen Nuorta ei jätetä! loppuraportti. Viitattu 16.7.2010.www.minedu.fi.http://www.sosiaalikehitys.com/uploads/Nuorten_tyopajojen_vaikuttavuuden%20arviointi.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2009. Kuntiin palveluverkosto nuorten tueksi – Etsivä työparitoiminta vakinaistettava. Viitattu 20.6.2010. www.minedu.fi. Etusivu, Tiedotteet.

http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2009/01/Kuntiin_palveluverkosto_nuorten_tueksi_-_etsiva_tyoparitoiminta_vakinaistettava.html?lang=fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2010. Etsivään nuorisotyöhön lähes 7 miljoonaa euroa.

Viitattu 4.8.2010. www.minedu.fi. Etusivu.

http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2010/07/Etsiva_nuorisotyö.html?lang=fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2009. Etsivä työparitoiminta saavuttanut nuorten luottamuksen. Viitattu 3.7.2010.

www.minedu.fi. Etusivu, Tiedotteet. http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2009/07/etsiva_tyoparitoiminta.html?lang=fi

Kankaanniemi Toimi, Palm Sari, 2009. Kirjallinen kysymys 144/2009 vp. Eduskunta-valtiopäiväasiakirjat. Viitattu

14.9.2010. www.eduskunta.fi. http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/kk_144_2009_p.shtml

Työpajayhdistys, 2010. työpajapalvelut. viitattu 30.9.2010.

<http://www.tpy.fi/tyopajapalvelut/tyopajapalvelut>

Työpajayhdistys, 2010. Mikä on työpaja? Viitattu

30.9.2010. http://www.yhdistystieto.fi/tyopajatieto/mika_on_tyopaja/

Työpajayhdistys, 2010. starttivalmennus. Viitattu

17.9.2010. http://www.yhdistystieto.fi/tyopajatieto/millaisia_palveluja_tyopajat_tar/tyosasa_tapahtuva_valmennus/starttivalmennus/

Yhdistystieto, 2010. Starttivalmennus. Viitattu 15.10.2010
www.yhdistystieto.fi/tyopajatieto/millaisia_palveluja_tyopajat_tar/tyossa_tapahtuva_valmennus/starttivalmennus/
http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2005/perusopetuksen_ja_toisen_asteen_koulutuksen_nivelvaiheen_kehitta

Pietikäinen Reetta, 2007. Palveluiden väliinputoamisesta yhtenäisiin palvelupolkuihin? Tutkimusinventaaari nuorten nivelvaiheen palveluja koskevista tutkimuksista. Viitattu 19.10.2010. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/inventaari.pdf>

Hoikkala Tommi, 2007. Palveluiden väliinputoamisesta yhtenäisiin palvelupolkuihin? Tutkimusinventaaari nuorten nivelvaiheen palveluja koskevista tutkimuksista. Esipuhe. Viitattu 19.10.2010. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/inventaari.pdf>

Opetusministeriö, 2005. Palveluiden väliinputoamisesta yhtenäisiin palvelupolkuihin? Tutkimusinventaaari nuorten nivelvaiheen palveluja koskevista tutkimuksista. Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheen kehittämistyöryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:33. Helsinki: Opetusministeriö, 159–160. Viitattu 19.10.2010. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/inventaari.pdf>

Työllisyysportti, 2010. Verkkolehti, numero 4/2007. Viitattu 11.10.2010. http://www.tyollisyysportti.fi/verkkolehti/numero_4_2007/sosiaalinen_yritys_tyollistaa_va/

Vates-säätiö, 2010. Etusivu, sosiaalisen työllistämisen toimiala. Viitattu 11.10.2010. <http://www.vates.fi/sosiaalisentyollistamistoimiala>

Työpajatieto, 2010. Mitä on sosiaalinen työllistäminen? Viitattu 11.10.2010. http://www.yhdistystieto.fi/tyopajatieto/mita_on_sosiaalinen_tyollistaminen/

Finlex 2010. Säädökset alkuperäisinä. 693/2010. Viitattu 11.11.2010.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100693>

Finlex 2010. Hallituksen esitykset. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi nuorisolain sekä opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintoreksiteristä annetun lain 5 §:n muuttamisesta. <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2010/20100001>

LIITTEET

Haastattelukysymykset

Nuorten kysymykset:

1. Miten olet tullut mukaan Sauma- valmennukseen?
2. Mitä olet tehnyt Sauman aikana?
3. Mitä mieltä olet Saumasta?
4. Mitä olet oppinut Sauman aikana?
5. Mitä pidit työpajan työtehtävistä?
6. Miten Sauma- valmennus mielestäsi vaikutti sinuun?
7. Onko valmennus parantanut työhön/ koulutukseen pääsyn mahdollisuuk-
siasi, miten?
8. Kehitysehdotuksia Sauman toimintaan

Yksilöohjaajien kysymykset:

1. Kerro työnkuvastasi
2. Miten määrittelisit yksilövalmennuksen?
3. Miten määrittelisit etsivän nuorisotyön?
4. Kerro Sauman eduista ja erityisyydestä
5. Mahdolliset palvelut joita voitaisiin hyödyntää yksilövalmennuksessa
(työpajan palvelut, päihdepalvelut, Kelan palvelut, arjenhallinta, työhallinto,
sosiaalitoimi, mielenterveyspalvelut, vapaa-aika ja sosiaaliset suhteet.)
6. Kehitysehdotuksia Sauman toimintaan

Työvalmentajan kysymykset:

1. Kerro työnkuvastasi
2. Miten määrittelisit työvalmennuksen
3. Miten työpajan palveluita voitaisiin hyödyntää enemmän/ paremmin
4. Ovatko Sauman työtehtävät tarkoituksenmukaisia ja onko niitä tarpeek-
si, myös asiakastöitä
5. Kerro Sauman eduista ja erityisyydestä
6. Kehitysehdotuksia Sauman toimintaan

